HÅNDBOK

i blindesaksarbeid

UTGITT AV
NORGES BLINDEFORBUND
1948

EX-
LIBRIS

Håndbok

i blindsaksarbeid

Kort orientering om
blindesakens mål, utvikling
og resultater

Redigert av
Evald Bendiksen - Th. Nergaard - Ragnv. Overvoll

FLISA AKSIDENSTRYKKERI
FLISA

Forord.

Hensikten med dette lille hefte er i første rekke å gi et bilde av hva *det praktiske blindesaksarbeid* har utrettet i de snart 50 år siden det tok til.

Hva dette arbeid har betydd, er ikke lett å gi et fullstendig bilde av i en så kort framstilling; men vi håper likevel at en ved lesningen av dette hefte vil finne at virksomheten har vært til rik velsignelse for vårt lands blinde.

Det første som slår en ved framstillinga av arbeidet i våre forbund, er den ringe, uanselige begynnelse. Dette trekk har blindesaksarbeidet felles med mange store og livskraftige tiltak i verden. Det viser at tanken hadde livets rett i seg, og at livet selv adopterte gjerningen. En må minnes den vakre fortellingen om sennepskornet. —

Heftet har også en annen hensikt. Det vil spre opplysning om selve arbeidet, hvordan det drives, og hvordan det virker til hjelp for de blinde.

Ennå er det kanskje dem som mener at for den blinde er det lite eller intet håp, at for ham eller henne er alle veger stengt. Heftet vil hjelpe til å få ryddet vekk denne misoppfatning. Det vil syne at den blinde også har sine muligheter, og at disse slett ikke er så få.

Leserne vil også legge merke til at målet for våre organisasjoners virke er det samme: de blindes økonomiske frigjøring til selvstendige medlemmer av samfunnet. Midlene for å nå dette mål er også stort sett de samme. —

Det er all grunn til å glede seg over de resultater som er nådd, og over det omfang arbeidet har i dag. Pionérene har knapt drømt om en så rik vekst.

Dette gir håp for framtida. Vi har en sterk tro på at de mange uløste oppgaver vil finne sin løsning om ikke så lang tid.

I vårt stolte motto: *Hjelp til selvhjelp* ligger det gjemt en veldig sum av ærlig vilje til å gjøre noe selv, en lys optimisme, en sterk oppdrift med tro på seier til slutt.

Det er denne nøkterne, solide grunnmur vårt arbeid hviler på.

Så ønsker vi at denne lille framstilling må få inngang i de tusen hjem, at den må bli en stille talsmann for blindesaken, og vi håper den vil vinne mange venner og mange nye arbeidere for vårt lands blinde.

Oslo i januar 1948.

Redaksjonsnemnda.

Om blindhet, dens årsaker og forebyggelse.

ØYENLEGE J. C. HOLST

Hva forstår vi med begrepet «blindhet»? Svaret blir forskjellig ettersom vi tar spørsmålet medisinsk-vitenskapelig, juridisk eller rent praktisk.

Synsstyrken undersøkes i alminnelighet ved at den undersøkte på en «lesetavle» leser bokstaver av forskjellig størrelse i en bestemt avstand. Den minste bokstavrekke som leses er da et mål for synsstyrken (S.). Over hver bokstavrekke står angitt i meter den avstand som den normalsynte skal kunne lese denne bokstavstørrelse i. S. angis da som en brøk, hvor telleren sier avstanden fra lesetavlen, og i nevneren står den avstand bokstavene leses i av den normalsynte. S. = $^5/_{10}$ vil altså si at den undersøkte i 5 meters avstand ikke ser mindre bokstaver enn dem den normalsynte ser i 10 meters avstand. Det er litt misvisende når dette ofte kalles «halv synsstyrke», og ennå verre «50 prosent syn», særlig hvis man derved mener å angi graden av invaliditet på grunn av synsnedsettelsen. En S. på $^5/_{10}$ er i virkeligheten så god at de færreste vil føle seg særlig sjenert av en slik nedsettelse. Det er også for eksempel tilstrekkelig S. for å oppnå førerkort for motorvogner.

Hvis S. er så dårlig at pasienten ikke ser selv de største bokstavene på lesetavlen i vanlig avstand, dvs. at den er mindre enn $^5/_{50}$, da angis S. enten ved å forkorte avstanden til bokstavet kan leses, for eksempel i 2 m, da blir S. = $^2/_{50}$, — eller der angis i hvor lang avstand man ser å telle fingre mot mørk bakgrunn. Fingertelling i 2 m regnes omtrent likeverdig med $^2/_{50}$. Greier ikke pasienten engang å telle fingre, undersøkes om han kan se håndbevegelser foran øyet, og svikter også denne metoden er det spørsmål om pasienten kan se forskjell på lys og mørke, om lyssans er til stede.

Vitenskapelig-medisinsk forstår vi med «blindhet»: manglende lyssans. I det vanlige språkbruk kaller vi dem som ikke

har lyssans for «totalblinde». Men juridisk og praktisk-sosialt er det mange flere som går inn under benevnelsen «blinde».

De fleste land har bestemmelser om hva som regnes for blindhet i forbindelse med lover om blinde-utdannelse og støtte til blinde.

Etter den norske lov om blindetrygd av 16. juli 1936 gjelder som blind den som ikke kan se å telle fingre mot mørk bakgrunn på minst én meters avstand, — eller som ikke kan rettlede seg ved synets hjelp. (Det kan nemlig forekomme øyenlidelser som bevirker en så sterk innskrenkning av synsfeltet at pasienten ikke kan orientere seg i rommet, tross lesesynet kan være i behold, «kikkertsyn».)

Men heller ikke dette er en fullt tilfredsstillende avgrensing av blindhetsbegrepet, hvis en skal se det fra praktisk-sosialt synspunkt. Da er den engelske forklaring av begrepet bedre: Blind er den som ikke kan utføre noe arbeid som synet er en vesentlig betingelse for å kunne utføre. Her kan det ikke settes skarpe grenser ved en bestemt synsstyrke. Det er så mange forhold som avgjør hvordan en kan utnytte synsstyrken: graden av eventuelle brytningsfeil, synsfeltets forhold etc. I praktisk henseende spiller også pasientens alder stor rolle. Et barn, som ikke har lesesyn, må utdannes på blindeskole, selv om det kan ha godt gangsyn. Mens en voksen som er vant med sitt arbeid, mange ganger kan greie seg godt selv om synet reduseres så han ikke mer kan lese.

Den subjektive oppfatning av begrepet blindhet varierer også. En som er oppdradd som blind, vil alltid oppfatte seg selv som blind, selv om han kan ha nokså godt syn, iallfall gangsyn. Mens en som i eldre alder gradvis mister sitt syn, ofte ikke vil kalle seg blind selv om han bare har lyssans igjen. En kontormann eller en lærer vil føle seg som blind hvis han mister lesesynet, mens en bonde eller grovarbeider ikke vil hindres særlig i sitt arbeid av det.

Disse forskjellige forklaringene på begrepet blindhet, og de forskjellige subjektive oppfatninger av det, gjør at det kan være vanskelig å få pålitelige statistiske opplysninger om blindhetens forekomst. Ved folketellingene ble det gitt opplysning om dem som var blinde her i landet, dvs. ikke hadde gangsyn. Ved de tre siste folketellinger har vi da fått følgende oppgaver:

I 1910 var det meldt 2089 blinde i Norge.

I 1920 var tallet 2687 og endelig i 1930, siste folketelling, ble 2210 meldt som blinde.

Norges Blinderegister, som føres av Norges Blindeforbund,

har søkt å samle opplysninger om de enkelte blinde, blant annet om årsaken til blindheten, dens familiære opptreden og tiden når den inntrådte. Hittil har man ikke fått ferdig gjennomarbeidet materialet, men de opplysninger som finnes, er samlet i en foreløpig oppgave, som jeg delvis benytter i det følgende. Uten å nevne for mange tall, skal jeg bare fremheve enkelte punkter, som kan være av interesse.

Oppgaven omfatter 2432 personer som er anmeldt til Norges Blinderegister. Derav fantes blindhet i familien i 358 tilfeller. Foreldrene var i slekt med hverandre i 185 tilfeller. Født blinde var 226. Blindhet var oppstått som følge av ulykker i 351 tilfeller.

Blindheten var inntrådt før 10-årsalderen i 992 tilfeller, mellom 10—20 år hos 261. Etter 50 års alder i 361 tilfeller.

Helt blinde var 705. Lyssans hadde 616. Gangsyn hadde 977, derav hadde 304 «godt gangsyn».

Årsakene til lidelser som fremkaller blindhet kan være: a) arvelige, eller b) ervervede.

Jeg skal ganske kort nevne litt om disse grupper og om de lidelser innen dem som har særlig betydning for våre forhold.

Arvelige lidelser kan skyldes arv direkte fra en av foreldrene, som også har samme lidelse. Dette er gjerne de lidelser som arves s.k. dominant eller framherskende, — dvs. det er nok at en av foreldrene er bærer av arvestoffet.

Men lidelsen kan også arves fra eldre generasjoner, besteforeldre, eller ennå eldre, men da må begge foreldrene være bærere av arveanlegget. De er da ofte beslektet, fetter eller kusine, men også fjernere, — eller de tilhører forskjellige slekter, hvor lidelsen forekommer i begge. Da har foreldrene ofte selv ingen tegn på sykdommen, — men en del av deres kjønns-celler inneholder anlegget for lidelsen, som når den opptrer i dobbelt dose, fra begge foreldrene, gir seg utslag i at sykdommen trer i dagen, blir «manifest», — det er den såkalte vikende eller recessive arvegang.

Det er ikke alltid arven foregår på helt typisk måte, det kan være tilsynelatende avvikelser, som det imidlertid vil føre for langt å komme inn på her.

En arvet øyenlidelse gir seg ikke alltid til kjenne straks ved fødselen, — undertiden viser den seg først senere i barneårene; ja det er enkelte arvede lidelser som først trer fram i voksen eller eldre alder. Til de viktigste arvelige øyenlidelser hører visse former av

Grå stær og grønn stær. Begge disse viser seg da alt ved fødselen, den grønne stær dog i en del tilfelle ikke før i de første måneder, eller rent unntagelsesvis de første år etter.

Retinitis pigmentosa er en langsom ødeleggelse av synshinne og synsnerve, — med karakteristisk øyenbunnsbilde og sykdomsforløp. Denne sykdommen gir seg ofte til kjenne først i den senere barnealder, — undertiden først i ungdomsårene.

Netthinne- og synsnerveatrofi forekommer for øvrig arvelig i flere forskjellige former, — til dels meget karakteristiske. Noen viser seg alt ved fødselen, andre ikke før senere i livet.

Alders-stæren, både den grå og den grønne, kan også forekomme i typisk arvelige former, men de gir seg altså først til kjenne i eldre alder.

Svulster i øyet kan også opptre som arvelige lidelser.

Sterke brytningsfeil hvorav særlig høygradig nærsynthet spiller en praktisk rolle, er også ofte arvelig betinget.

Forskjellige *misdannelser* av øynene forekommer også arvelig. Særlig såkalt mikroftalmus, meget små øyne, som regel med sterkt nedsatt syn. Videre mangelfull utvikling av regnbuehinnen, med typiske defekter i den, så pupillen blir nøkkelhullformet istedenfor rund, — eller helt manglende regnbuehinne, aniridi.

Ervervede lidelser kan forekomme alt i fosterlivet. De kan være avløpet ved fødselen, — eller er fremdeles aktive da, — eller barnet kan ved fødselen bære spiren i seg til sykdommen, som så bryter ut på et senere stadium.
Av slike medfødte øyenlidelser skal nevnes:

Betennelse i netthinne og årehinne, chorio-retiniter, som kan forekomme alt ved fødselen som helt avløpne sykdommer. De er da ofte sammen med andre feil ved øynene, kanskje særlig grå stær.

Betennelse i synsnerven kan vel også forekomme i fosterlivet, likeså *regnbuehinnebetennelse.*
Noen av de viktigste medfødte sykdommer skyldes syfilis. Det er ikke alltid øynene viser tegn til sykdommen ved fødselen, — det er ofte først etter flere år, 6—10 eller mer, meget sjelden over 20 år etter fødselen at de lumske medfødte syfilitiske øyensykdommer dukker opp.

Ervervede lidelser som er oppstått etter fødselen kan stort sett deles i to grupper: 1) sykdommer og 2) skader, med en tredje gruppe på overgangen mellom disse to: 3) forgiftninger.
Ervervede øyensykdommer kan begynne umiddelbart etter fødselen. Det er særlig den såkalte

Blennorrhoea neonatorum som skyldes gonorrhoe (dryppert) hos moren, som smitter sitt barn under fødselen.
I voksen alder kan det også være sykdommer i øynene som skyldes gonorrhoe og som krever rask og kyndig behandling. Det er særlig alvorlige binnehinnelidelser med tilbøyelighet til å gå over på hornhinnen, samt heftige regnbuehinnebetennelser vi da ser.

Også ervervet *syfilis* kan være årsak til sykdommer i alle øyets deler, ikke minst synsnerven.

Tuberkulose kan også fremkalle sykdommer overalt i øyet. Det som populært kalles «kjertler i øynene» er ofte utslag av en tuberkuløs infeksjon. Som regel er det jo en lett lidelse, men den kan også være meget hardnakket, med stadig gjentagne anfall oppover i barne- og ungdomsårene, — og den kan etterlate tette arr som reduserer synet til bare gangsyn.

Såkalt rheumatiske betennelser kan også ytre seg som hardnakkede øyenlidelser, særlig som regnbuehinnebetennelser.
Mange øyensykdommer, særlig regnbuehinnebetennelsen, og netthinne-årehinnebetennelsen kan være ledsaget av komplikasjoner, dels som grå eller grønn stær, dels som blødninger i det indre øye, og dels som en avløsning av netthinnen.
Ved en del almensykdommer kan også øyet angripes, særlig ved nyresykdommer, høyt blodtrykk og sukkersyke. Det kan under disse tilstander komme forandringer i øynene, som kan redusere synet inntil blindhet.
Ved uhensiktsmessig kosthold *kan* det også opptre sykdommer i øynene, som følge av mangel på enkelte vitaminer. De er dog meget sjelden årsak til blindhet her i landet.
Som følge av aldersforandringer, særlig i blodkarene («åreforkalkning») kommer der forandringer i øynene, så synsapparatet ikke mer kan fungere som før. Det kan være svekkelse av synsnerven eller av synshinnen, eller det kan være fordunklinger i glassvæsken eller i linsen (grå stær), eller forstyrrelser i øyets væskebalanse, så trykket blir for høit i øyet (grønn stær).

Øyenskader kan jo være mange slags. I barneårene er det særlig stikk av kniver eller sakser og knallperleulykkene som kan være skjebnesvangre. I voksen alder er det jo enkelte arbeidsgrupper som er særlig utsatt: mineringsarbeidere ved eksplosjonsulykker, sagarbeidere fliser fra sirkelsag, og de forskjellige jern- og metallarbeidere ved fremmedlegemer som går inn i øyet, osv.

Det er jo sjelden at begge øyne skades samtidig, men ved skader som bevirker en åpning av øyet, ved stikksår eller ved fremmedlegemer som trenger inn i øyet, lurer den store fare som kalles sympatisk oftalmi. Det er en øyenbetennelse som går over fra det skadede øyet til det før friske, og som er en meget alvorlig lidelse som i de fleste tilfelle fører til blindhet.

En gruppe som står på overgangen mellom sykdommer og skader er *forgiftningene.* Her er metanolforgiftningene kommet sterkt i forgrunnen i de senere årene her i landet. Andre gifter har ikke så stor praktisk betydning. Tobakksmisbruk kan gi anledning til sterk synsnedsettelse, særlig i forbindelse med vanlig alkoholmisbruk.

Enkelte lægemidler kan angripe synsnerven, for eksempel noen arsenikkpreparater og kinin, dels ved overdosering, dels når de er tatt i den hensikt å fremkalle abort eller ved forsøk på selvmord.

Til slutt skal jeg nevne litt om *behandling av øyenlidelser* som kan føre til blindhet.

Den viktigste behandlingen er den forebyggende, særlig når det gjelder lidelser i et så ømtålelig organ som øyet, hvor det ikke skal være store rester etter en sykdom før den merkes påtagelig på synet. Et arr et eller annet sted i øyet vil nemlig ofte ikke vesentlig være kosmetisk skjemmende, men det vil bety en alvorlig nedsettelse av øyets funksjon.

Behandlingen av arvelige lidelser må da også først og fremst gå ut på å hindre at de oppstår, dvs. at folk som sannsynligvis vil overføre en alvorlig øyenlidelse på sitt avkom må frarådes å få barn. Her er det imidlertid ikke alltid så lett å ta en avgjørelse. Arveforholdene kan nemlig ofte være meget innviklet. Men i en del tilfelle kan man dog nokså sikkert si hvordan arven vil bli. Hvor en for eksempel har en lidelse som er arvet direkte fra en av foreldrene til barna i flere generasjoner, kan en forutsi at en som har lidelsen vil overføre den til halvparten av sine barn, mens de friske medlemmer av familien ikke vil føre sykdommen videre.

Hvis der i en familie forekommer en såkalt recessiv (vikende) lidelse, hvor altså foreldrene selv ikke behøver å ha utslag av sykdommen, så vil det ved inngifte i denne familien, fetter- og kusine-ekteskap eller fjernere, være mulighet for at en del av barna vil få manifest utslag av lidelsen. Dessuten vil en del av de barna som er tilsynelatende friske, føre anlegget videre, så deres barn igjen vil kunne få utslag av sykdommen.

Hvis en eller begge foreldrene har manifest utslag av en arvelig lidelse, er sannsynligheten for at de skal overføre lidelsen på barna naturligvis meget større. Her vil vi kunne finne det tilsynelatende eiendommelige forhold at alle barn av foreldre med samme vikende (resessive) lidelse, vil få manifest utslag av lidelsen, mens hvis lidelsen er framherskende (dominant), vil en del av barna kunne gå helt fri.

Ved ekteskap mellom blinde, eller hvor den ene part er blind bør derfor blindhetens årsak bringes på det rene, og hvis det er sannsynlighet for at lidelsen kan overføres til barna, bør spørsmålet om sterilisering overveies.

Hvis det i en barneflokk i en tilsynelatende frisk slekt opptrer flere tilfeller av arvelig øyenlidelse som bevirker blindhet, er det sannsynlig at begge foreldrene er bærere av anlegget, selv om de er friske og ikke kjenner flere tilfeller i sin slekt. Da bør også spørsmålet om sterilisering eller om betryggende befruktningshindrende midler komme på tale.

Likeså bør dette overveies om det gjelder ekteskap mellom medlemmer av slekter med arvelige vikende lidelser, selv om partene selv ikke har lidelsen.

Som nevnt foran var det 358 tilfelle hvor blindheten var familiær og 185 tilfelle hvor foreldrene var i slekt med hverandre (en nøyere undersøkelse vil sikkert vise at disse tallene er altfor små). En del slike tilfeller kan en ikke unngå, men en bør kunne hindre for eksempel en opphoping av blindhet i en søskenflokk.

Når den arvelige sykdom foreligger, må behandlingen gå ut på å utnytte best mulig det synet som er. Ofte kan en operasjon hjelpe meget godt. Det er for eksempel mange med medfødt grå stær som greier seg godt som seende etter operasjon. Men dessverre viser det seg altfor ofte at resultatet av behandlingen blir lite tilfredsstillende.

Behandlingen av de medfødte, men ikke arvede øyenlidelser retter seg for det første mot spebarnsblennorrhoen, hvor behandlingen med inndrypping av lapis i den nyfødtes øyne har

vist seg å være meget effektiv, så denne lidelse som før var årsak til mange blinde øyne, nå er nesten utryddet her i landet.

Den medfødte syfilis må en derimot være sterkt på vakt mot nå, da øking av syfilistilfellene under krigen er en fare for at også de medfødte former kan øke. Behandlingen må først og fremst rettes mot moren under svangerskapet, — selv om hun har fått tilstrekkelig behandling for sin sykdom før. Det er derfor meget viktig at alle svangre undersøkes så tidlig som mulig i svangerskapet, så de i tide kan få en behandling som i de aller fleste tilfeller kan forhindre at sykdommen overføres til fosteret.

For skader og forgiftninger gjelder det samme som for de andre, at den forebyggende behandling er den viktigste: La ikke småbarn få leke med spisse sakser, gafler eller kniver.

En må ikke la eksplosive stoffer ligge så barn kan få tak i dem, særlig knallperler. Forsiktighet under minering, ikke ta noen unødige risker. De fleste mineringsulykker skyldes uforsiktighet. Ved forskjellig arbeid med fare for sprut mot øynene må en ha beskyttelsesbriller. Søk lege snarest ved øyenskader. Det eneste sikre middel mot sympatisk oftalmi er å fjerne det skadede øyet, men det må gjøres innen en viss tid etter skaden, derfor er det av stor betydning å komme under kyndig behandling straks, så spørsmålet om fjernelse av øyet blir nødvendig, kan overveies i tide.

For metanolforgiftningen gjelder det å drive opplysning om dens farlighet og å sørge for at flasker og kar som inneholder denne væske blir tydelig merket, og at de ikke kommer på avveier. Er ulykken først ute, er rask behandling av meget stor betydning.

For øvrig gjelder det ikke å overse tilsynelatende bagateller, som kan bli skjebnesvangre for synet. En tåreveislidelse bør for eksempel ikke overlates til seg selv. Der kan ellers bli grobunn for mikrober, som kan angripe øyet, for eksempel etter et slag av en kvist i skogen, hvorved en får en liten avskrapning på hornhinnen, som under normale forhold ville gro på en dag eller to. Men hvis der er en betent tåresekk, kan såret bli infisert fra den, og der kan bli en heftig betennelse i øyet som kan bli helt ødelagt.

Det vil føre for langt å komme inn på den generelle øyenbehandling. Jeg vil bare nevne at barn med mulige øyenfeil bør undersøkes tidligst mulig, — en bør ikke vente til de skal begynne på skolen. En svaksynthet på et skjelende øye for eksempel kan muligens heves eller iallfall bedres ved øving og

briller i tidlig alder. For den medfødte grønne stær er det av avgjørende betydning at behandlingen skjer tidligst mulig. Dette gjelder også ofte med grå stær. Har en mistanke om at det foreligger slike lidelser, bør derfor kyndig hjelp søkes snarest mulig.

Enn videre må en i voksen alder også søke legehjelp i tide, hvis en merker at synet blir dårlig. En må ikke alltid trøste seg med at det er brillene om å gjøre, ellers kan en risikere at synet litt etter litt blir ødelagt for eksempel av grønn stær. Den grønne stæren, som før ble betraktet som en uhelbredelig lidelse, kan nå i de fleste tilfelle stanses i sin utvikling, dels ved bruk av øyendråper og dels ved operasjon. Det er en stor forskjell på grå og grønn stær som mange ikke er oppmerksom på. Det het nemlig før at den grå stæren måtte bli «moden» før den kunne behandles. Og følgen var at mange trodde dette også gjaldt den grønne stæren. Det er imidlertid en skjebnesvanger feiltagelse. Den grønne stæren må behandles straks. En får nemlig ikke ved behandling tilbake noe av det synet som først er gått tapt på grunn av grønn stær, behandlingen kan bare stanse videre ødeleggelse av synet. Om den grå stæren gjelder jo for øvrig nå at den i mange tilfelle kan opereres før den er moden.

Ellers gjelder det for øyensykdommer som for andre lidelser, at den bedrede alminnelige hygiene og medisinens framskritt har vist gode resultater i kampen mot blindheten. Lidelser som før spilte en stor rolle som årsak til blindhet, er nå helt forsvunnet eller opptrer bare ytterst sjelden. Før vaksinasjon mot kopper ble innført, angrep kopper ofte øynene og ødela dem helt, likeså var spedalskhet ofte årsak til blindhet i gamle dager. Begge disse sykdommer forekommer jo nå praktisk talt ikke mer her i landet. Lidelser som spebarnsblennorrhoen er nå også nesten forsvunnet, ikke fordi grunnlidelsen, dryppert, er fordrevet, men fordi en har en effektiv forebyggende behandling mot øyensykdommen. Tilfellene av medfødt syfilis og de scrofuløse (tuberkuløse) øyenlidelser hos barn er jo også sterkt avtatt. Til gjengjeld dominerer nå andre lidelser blant årsakene til blindhet, ikke minst de arvelige. Opplysning om disse må bli spredt for å forebygge flest mulig av dem også.

Huseby (Oslo) off. skole for blinde.

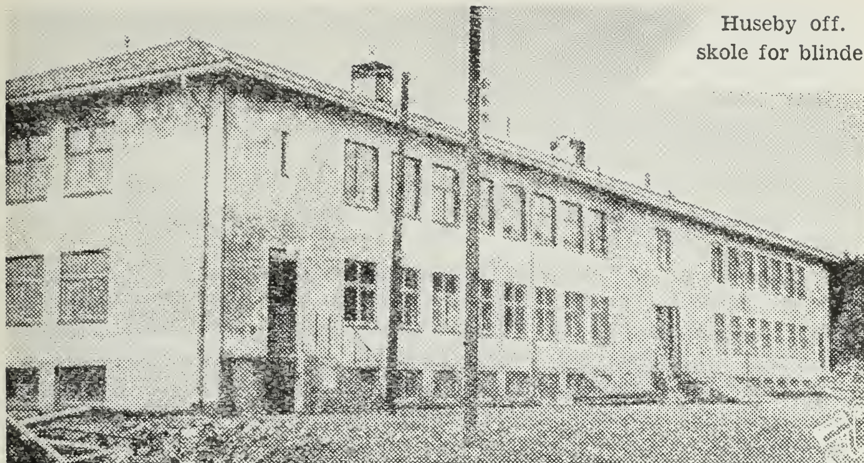
A. O. RØSEGG

Den første skole for blinde her i landet ble opprettet av «Foreningen for Blinde» som ble stiftet av foged J. Johansen i 1858. Skolen ble satt i gang i Oslo (Kristiania) i 1861. De første 6 år ble skolen drevet i leiede lokaler, men fra høsten 1867 i skolens nye bygning på en parsell av Vedøløkken. Senere fikk skolen nr. 4 mot Balders gate og ble i nittiårene utvidet med en 1-etasjes murbygning og omkring 1900 ved innkjøp av trevillaen på Bygdø allé 39.

Barna fikk undervisning i vanlige folkeskolefag, og etter konfirmasjonen ble pikene undervist i håndgjerning, senere også i veving og guttene i et håndverk. Av håndverk ble det i den første tiden gitt undervisning bare i korgmakeri og stolsetefletting, men senere også i snekkeri, børstebinding og skomakeri. Ved siden av håndgjerning eller et håndverksfag fikk musikalske blinde også undervisning i piano- og (eller) orgelspill. Fra slutten av nittiårene fikk enkelte særlig musikalske blinde høve til å utdanne seg bare i musikk, særlig med tanke på å bli utdannet til organister.

Fra skolens begynnelse til 1912 var det både barn og voksne av begge kjønn som elever på skolen. Deretter til 1925 var den barneskole for den sørlige del av landet. Samtidig ble barneskolen utvidet til å omfatte 7 årsklasser mot tidligere 5, og engelsk ble tatt opp i fagkretsen for de to øverste klasser. Dessuten ble pensumplanen for alle klasser omarbeidet.

I 1925 ble nye skoleordning vedtatt av Stortinget. Yrkesskolen for voksne gutter ble da flyttet til Oslo fra Dalen blindeskole ved Trondheim, og barneskolen i Oslo ble flyttet til Dalen skole. Derved ble Dalen barneskole for hele landet, og blindeskolen i Oslo yrkesskole for voksne gutter og menn fra alle deler av landet. Håndverksfagene ble de samme som ved Dalen skole, nemlig: Snekkeri, korgmakeri, møbeltapetsering, børstebinding og pianostemming. I musikk fikk enkelte av elevene tillatelse til å få undervisning på Musik-Konservatoriet i Oslo eller hos fremragende private musikklærere. I boklige

Huseby off. skole for blinde.

fag ble kretsen utvidet til å omfatte middelskolefag som tysk, engelsk og matematikk, dessuten også esperanto og maskinskrivning samt bokføring for håndverkere. Enkelte elever gikk også en tid på middelskolekursus for også å få gjennomgått de øvrige fag. De fleste av de elever som tok middelskoleeksamen gikk senere på massasjekursus for å bli massører.

Våren 1938 besluttet Stortinget at blindeskolen i Oslo skulle flyttes til Nordre Huseby, Vestre Aker, og bevilget 1,5 mill. til bygging av verkstedbygning, internat og bestyrerbolig. Skolens gamle bygninger i Oslo ble solgt til nedrivning etter 1. august 1939. Da de nye bygninger på Huseby ikke ble ferdig til den tid, måtte skolen evakuere fra de gamle bygninger i juli 1939 og inventaret lagres inntil videre. Elevene måtte være hjemme til de nye bygninger ble ferdig. Skolen var således ikke i gang hele skoleåret 1939—40.

Imidlertid kom krigen og forstyrret de byggeplaner som var vedtatt. Da tyskerne begynte krigen høsten 1939 var bare verkstedbygningen og bestyrerboligen påbegynt.

Det var derfor under meget vanskelige forhold at skolen ble åpnet i den nye verkstedbygning i midten av august 1940. Uten internat og under frykt for at tyskerne før eller senere kom til å rekvirere skolebygningen. Elevene måtte innkvarteres i Oslo, og det ble i krigsårene en hard påkjenning både for elevene og oss som hadde med administrasjonen og undervisningen å gjøre. I januar 1942 ble skolebygningen rekvirert, og den ble ikke frigitt før i midten av oktober 1945. Vi måtte

da forsøke å holde undervisningen i gang i midlertidige lokaler spredt rundt omkring i Oslo og Aker. Flere elever måtte da reise hjem fordi det ble for vanskelig for dem å klare seg under disse forhold. Det ble nødvendig å innrede et provisorisk internat i verkstedbygningen etter at den ble frigitt, ellers ville det ha blitt umulig for en del elever å komme tilbake til skolen for å fortsette sin utdannelse. Likeså ville det ha blitt umulig for de fleste nyblinde å begynne som elever hvis de måtte bo i Oslo.

Før krigen var det planlagt at fagkretsen på den nye skole skulle utvides til også å omfatte handelsfag som bokføring og handelsregning samt norsk og engelsk stenografi. Enkelte elever har også fått undervisning i fransk. Denne utvidelse er gjort for at elevene skulle få høve til å utvikle sine spesielle evner på de områder hvor de har noen utsikt til å skape seg en leveveg.

Når de nye elever kommer til skolen, blir de prøvd i håndlag og intelligens, de såkalte psykotekniske prøver. De som ønsker å få utdannelse i musikk blir særskilt prøvd for om mulig å konstatere om deres musikalske anlegg er såpass gode at de kan drive det til noe i dette fag, så det kan bli et levebrød for dem. De psykotekniske prøver gir således antydning om i hvilket den enkelte har anlegg og kan rekke lengst. Men den sikreste prøving er at eleven arbeider en tid på skolen i faget. Resultatet av undervisningen er nemlig avhengig av flere faktorer som ikke kommer fram ved en psykoteknisk prøve, nemlig også av flid og energi i arbeidet. De to siste faktorer kan igjen være avhengig blant annet av helse og legemskrefter. Uten lengre prøvetid er det derfor i mange tilfelle helt umulig for en lærer å si bestemt om en elev at han vil komme til å klare å oppnå tilfredsstillende resultater i faget.

Erfaringen viser at et godt resultat av skoleoppholdet først og fremst er avhengig av den blindes evner og anlegg og dessuten ikke minst av vilje og energi. Skolen må ta imot alle blinde og svaksynte som trenger yrkesopplæring. Mellom dem som blir opptatt vil det stadig være en og annen som har så små evner og dårlige anlegg at resultatene av undervisningen blir beskjedne. Fordi elevmaterialet varierer så sterkt med omsyn til åndelig og kroppslig utrustning, blir også utbyttet av undervisningen høyst forskjellig.

En kan imidlertid trygt fastslå at yrkesskolen er en avgjørende faktor i og danner grunnlaget for de blindes innsats i arbeidslivet.

Dalen off. skole for blinde.

TH. NERGAARD

Som kjent ble verdens første blindeskole grunnlagt i Paris 1784 av franskmannen Valentin Haüy. En rekke land i Europa fulgte snart etter, og fra århundreskiftet og utover grunnlegges den ene blindeskole etter den andre.

Norge kom noe sent med i dette arbeid. Vårt lands første skole for blinde ble opprettet i 1861. (se artikkelen om Huseby (Oslo) skole for blinde.)

I 1881 ble abnormskoleloven vedtatt. Den fastsatte skoleplikt for alle landets blinde i alderen 9—21 år.

Gløshaugtiden.

Abnormskoleloven ga støtet til at landets andre blindeskole ble opprettet. Kand. teol. *Gabriel Stabell,* som var lærer ved Katedralskolen i Trondheim, sa opp sin stilling for å gå i gang med en skole for blinde. Denne tok til i året 1886 på *Gløshaugen* ved Trondheim, der hvor nå Norges Tekniske Høgskole ligger. Stabell var en varmhjertet idealist og hadde betydelige kunstneriske evner. Hans omtanke og omsorg for sine elevers ve og vel var helt rørende. Undervisningen var i høy grad muntlig, da det på den tid ikke fantes lærebøker i punktskrift ved skolen. Men nettopp denne form lå vel til rette for Stabell, en ordets mann som han var. Ved en leilighet uttalte han, at om han noen gang kom til å gå tilbake til en skole for seende, ville han avskaffe lærebøkene og gå over til muntlig undervisning.

Selvsagt sto en famlende i mange pedagogiske spørsmål, men i disse startår lå en varm ideell begeistring over arbeidet som bar rike frukter. Stabell hadde også en egen evne til å begeistre andre for det som lå ham på hjertet. Og denne begeistring og idealitet har fulgt denne skolegren i mange år. Det første kull av lærere ved blindeskolen har også uten unntakelse vært aktivt med i det praktiske blindesaksarbeid.

Navnet i denne periode var Gløshaugen blindeskole.

I Klæbu.

I 1893 ble skolen overflyttet til Klæbu, et par mils veg fra Trondheim. Der fikk den hus hvor Klæbu seminar tidligere hadde holdt til, og fra nå av het den Klæbu off. skole for blinde. Oppholdet i Klæbu var ment å skulle være rent midlertidig. Etter abnormskoleloven (av 1881) påtok staten seg å oppføre de bygninger, som var nødvendige. Riktignok var husene i Klæbu statens eiendom, men de var gamle og mindre godt skikket for formålet. Forbindelsen med byen var også temmelig tungvint på grunn av datidens dårlige kommunikasjoner. Likevel ble Klæbu-tiden en god tid for skolen på mange måter. Fra første stund oppsto et godt, en kan gjerne si, familieforhold mellom skolens lærere, funksjonærer og elever. Avsondret som stedet var, ble de i stort mon henvist til hverandre. De voksnes fristunder kom i høy grad elevene til gode. Jeg nevner bare den utstrakte høytlesning på fridagene og om kveldene. På den tid fantes ingen boksamling i punktskrift, hvor elevene kunne låne bøker og lese selv. Alt måtte de få forelest. En stor del av vår verdifulle bokskatt fikk elevene med seg ut i livet fra sin skolegang i Klæbu. Årtier etter kunne de referere innholdet fra den og den bok. Fra disse høytlesningsstunder tok de med seg en åndelig skatt som siden ble en rik kilde til glede. De blinde har som regel sterk interesse for litteratur, og blindeskolene bør støtte og utdype denne interesse.

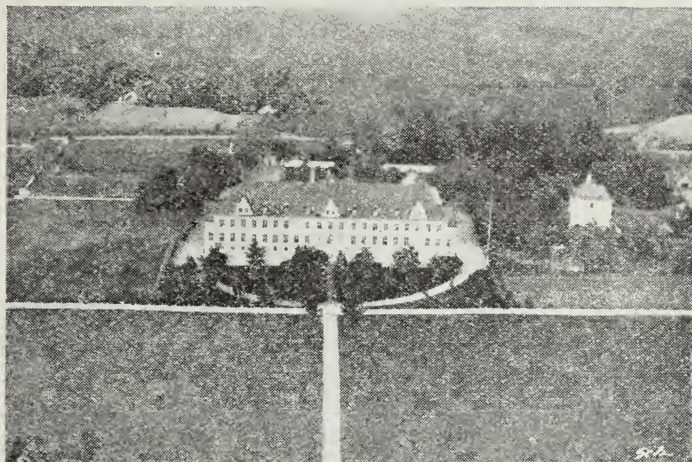
Forholdene i Klæbu lå også godt til rette for idrett, ikke minst om vinteren. Like utenfor veggen var det nok av ski- og kjelkebakker. Å se de blinde stå utover hoppet, eller styre sin kjelke i en krapp sving i bakken var ikke noe sjeldent syn vinterstid. Heller ikke var det langt etter skøytebane hvor de kunne tumle seg.

Det isolerte sted og den noe tungvinte forbindelse med «utenverdenen» førte til en aktivisering innad som var helt enestående. Skolen eide et arbeidstempo som var noe nær det ideelle. Fremdeles var det ingen lærebøker til hjelp; det muntlige ord rådde grunnen nesten i all undervisning. Dette førte med seg at iakttakelsen og hukommelsen fikk en særlig trening, noe som livet senere kunne nyte godt av. Om dette kunne føre til en noe ensidig utvikling, arbeide lærte de, og i mangt og meget ble de tvunget til å stole på seg selv.

Enstemmig er elevenes gode vitnemål om Klæbudagene, som kom til å vare i 19 år.

På Dalen.

Så å si hvert år under Klæbu-tiden var spørsmålet om bygging av ny blindeskole framme på dagsordenen. Men av «budsjettmessige hensyn» ble det ikke noe av. Endelig fant man løsningen ved å bygge for Thoning Owesens testamentariske gave, som nå var vokset til noe over 300 000 kroner. Kapellangården Dalen ble innkjøpt og på denne eiendom, tett

Dalen off. skole for blinde.

ved Trondheim, reiste seg en vakker og tidsmessig bygning. 1912 ble den tatt i bruk og fikk navnet Nordenfjelske Blindeskole. Dermed begynner det tredje avsnitt i skolens historie; men det skulle ikke bli det siste.

Et par dager etter tyskernes overfall i april 1940 måtte elever og personale forlate sin skole.

Bare et par-tre hundre meter borte hadde tyske flymaskiner slått seg ned. Dette naboskap var både for nært og risikabelt. Først bar det til Klæbu. Oppholdet her varte bare sommerferien. Fra høsten samme år kunne skolen fortsette sitt arbeid på Torshus Folkehøgskule i Orkdal. Her ble så skolen i 6 år, til høsten 1946, da den atter kunne komme tilbake til Dalen, som nå hadde gjennomgått en grundig og kostbar reparasjon etter tyskernes ødeleggelser.

Også hva skoleordningen angår har blindeskolene levd i forandringenes tegn. Fra starten hadde blindeskolen norden-

fjells barneskole og yrkeskurs for voksne blinde av begge kjønn. Det samme var tilfelle med Oslo-skolen. Vi hadde altså 2 selvstendige blindeskoler i landet. Denne ordning varte til 1912. Fra da av ble de konfirmerte gutter fra skolen i Oslo overflyttet til den nybygde skolen på Dalen, hvor de gjennomgikk et 3—4 års kurs i ymse handverk. De konfirmerte jentene fra begge skolene ble opptatt i yrkesavdelingen ved Blindemissionen «Il», Oslo.

1925 kom en ny skoleordning. Etter denne ble skolen på Dalen landets eneste barneskole for blinde. Osloskolen ble fra samme tid yrkesskole for blinde menn. Senere ble denne skole flyttet til det nybygde Huseby.

Ordningen for de blindes skolegang og opplæring i dag ser slik ut:

Dalen off. skole for blinde er landets eneste barneskole for blinde.

Huseby off. skole for blinde, yrkesskole for blinde menn.

Blindemissionen «Il», yrkesskole for blinde kvinner.

For videre utdannelse i boklige fag må de blinde til dels inn på skoler for seende eller lese privat. Flere blinde musikere har fått opplæring ved Musik-Konservatoriet i Oslo. Ikke så få har studert i utlandet.

Fra første stund har blindeskolene hatt en dobbelt oppgave. Den første var å gi de blinde barn en undervisning og oppdragelse som svarer til barneskolen for seende. Derfor er planene stort sett de samme for begge grener. Og da en i den første tid var klar over at det ingen utsikt var til at blinde kunne få «gå videre», var det en uskreven lov at en burde gjøre det mest mulige ut av barneskolen. Det var et grunndrag både for elev og lærer, og det skapte også den arbeidslyst og arbeidsiver som særmerker denne tid. Den andre oppgave var å gi elevene en passende yrkesopplæring. Målet for denne var nok fra aller først av noe uklart. Det ser ut som den nærmest var ment å være som et slags hobby, tidsfordriv, som den blinde kunne korte tiden med.

Etter som tiden går, og en høster mer erfaring, demrer tanken om at yrkesopplæringens mål må bli å føre elevene så langt at yrket kan bli levebrød. Det er i dag det brennende spørsmål. De vanlige yrker ved blindeskolene har vært skomakeri, snekkeri, kurvmakeri, børstebinding, rørsete- og matteletting for de mannlige, strikking, veving, søm og listeskoarbeid for de kvinnelige elever.

Musikk har alltid inntatt en betydelig plass ved blindeskolen. Flere av våre fremste organister er blinde. De har på den veg skaffet seg et godt levebrød og en selvstendig stilling.

Det var skolen som med et slag førte de blinde inn på den veg som førte dem fra gamle dagers og århundreders nedverdigende forhold og til en menneskeverdig stilling i samfunnet. Derfor er skolen blitt kalt de blindes porta vitae.

Blindemissionen «IL».

TH. NERGAARD

Avskrivning og trykning av bøker for blinde.

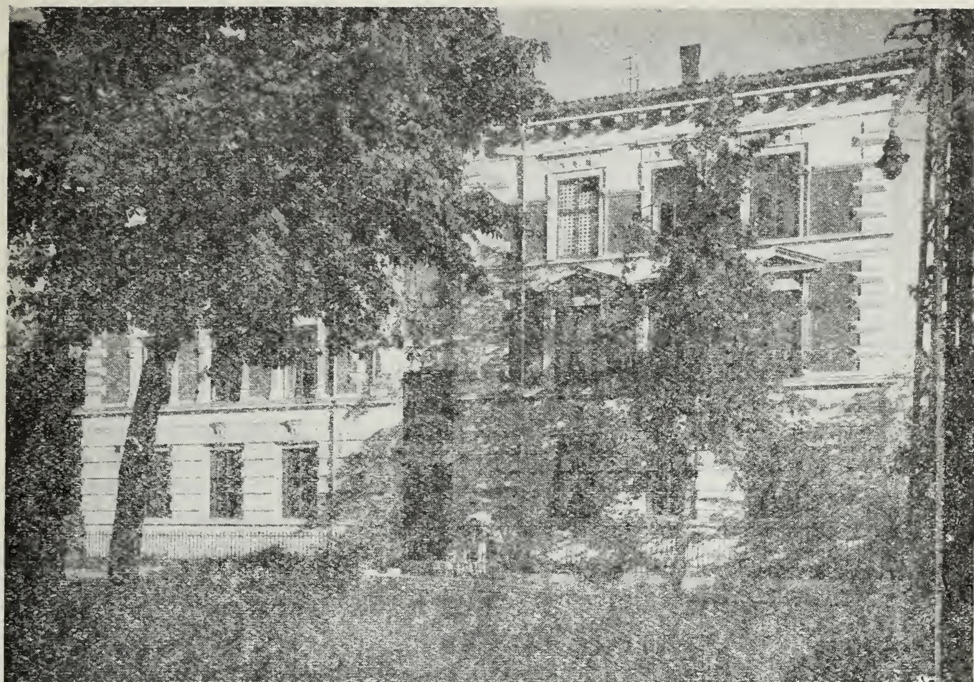
Den 12. oktober 1891 ble Blindemissionen «IL», Kristiania, stiftet med 16 medlemmer. Foreningens første oppgave var å skrive av små fortellinger og religiøse traktater i punktskrift for blinde. Avskrivningen skjedde «for hånden» med pren og apparat. Disse små skrifter skulle sendes gratis til blinde utover landet. Avskrivning for hånden er et sent arbeid, og en begynte snart å tenke på å trykke bøkene. Allerede året etter ble foreningen i stand til å kjøpe inn en trykkemaskin takket være en gave på 1000 kroner som den hadde mottatt til dette formål. Fra 1894 fikk virksomheten eget lokale, og den 9. februar kunne den nye maskin innvies. «Med Guds Ord, Bøn og Sang paabegyndtes Trykningen af den lille Bog «Se paa Jesus», første milepæl var rundet,» heter det i foreningens 50-års beretning.

Etter at trykkemaskinen var anskaffet, kunne man ikke bare tilfredstille det store behov for trykning av småskrifter; men man kunne også gi seg i kast med nye oppgaver. Og den første av de nye oppgaver var å gi ut «Norsk Tidsskrift for Blinde». Det første nummer kom ut i 1894. Som døme på veksten i virksomheten kan nevnes at det i 1892 ble sendt ut skrifter til 41 blinde; tallet øket i 1894 til 131. Bare på noen få måneder ble det trykt og innbundet ikke mindre enn 720 hefter, og i det følgende år sendt ut i alt 1010 hefter.

Blindehjemmet.

Men Blindemissionens stiftere kunne ikke slå seg til ro bare med den ene oppgaven: å trykke litteratur i blindeskrift.

Under et tidligere besøk i Sverige var stifterne kommet i kontakt med den blinde svenske dame frk. Anna Wickström som for egne midler hadde opprettet et blindeskrifttrykkeri og

Arbeidsskolen for blinde kvinner, «Il».

blindehjem i Uppsala. Eksemplet fra Uppsala falt som spirekraftig frø i grovnem jord og allerede etter 4 år demrer tanken om et lignende hjem i Norge. I beretningen for det fjerde driftsår kan en lese følgende: «Skjønt dette Aar med Hensyn til Arbeidet har været som det foregaaende, har det dog alligevel været et betydningsfuldt Aar, da vi nemlig ved et kraftigt Stød udenfra har maattet se til at faa realiseret den Tanke som vi har haft fra Begyndelsen af denne Gjerning, og som vi ved Omgangen med de Blinde end mere er blevet bestyrket i: Tanken paa et fremtidigt «Blindehjem». Der er iaar blevet dannet en Bestyrelse bestaaende af 5 Damer og 5 Herrer, der har udsendt et Cirkulære hvori der opfordres til at yde Bidrag til: Arbeidsskoler der kunde tjene som Værksteder, Arbeidsemissær til Veiledning, Udsalgssteder for de Blindes Arbeider og Hjem for svagt begavede Blinde, især ældre Piger.»

Tanken om et Blindehjem slo godt an og det manglet ikke på oppmuntring og støtte til arbeidet. Ved utgangen av 1897

var det kommet inn over 12 000 kroner til arbeidet for Blindehjemmet. Fra nå av kommer Blindemissionens arbeid også inn i mer faste former, og 11. oktober 1898 vedtok en generalforsamling «Plan for Blindemissionen «IL».»

Nr. 1 lyder: «Blindemissionen «IL» som begyndte sin Virksomhed i Oktober 1891, skal for Fremtiden have til Formaal paa forskellig Maade at fremme de Blindes Vel navnlig saaledes som hidtil at foranstalte trykt og væsentlig gratis uddelt til Blinde Bøger og Skrifter av religiøst og belærende Indhold, almindelige Lærebøger, Musikalier, alt med ophøiet Skrift, samt derhos ved Oprettelse av et Blindehjem efter nærmere Forklaring nedenfor.»

Nr. 3: «Ved istandbringelse av det i Nr. 1 nævnte Blindehjem skal haves for Øie at Hjemmet skal være et Samlingssted for Missionens Medlemmer, at det skal afgi Plads for Trykkeriet med tilhørende Materiale og Oplag af Skrifter m. v. og at der skal kunne optages for kortere eller længere Tid, efter Omstændighederne mod billig Godtgjørelse af Vedkommende, voksne Blinde dels til oplærelse i Haandarbeide eller Haandværk, dels til Forsørgelse.»

Et styre på 5 medlemmer ble valgt. Dets første oppgave var å realisere tanken om blindehjemmet. Foreningen for Blinde som var gjort interessert i saken, ga tilsagn om et rentefritt lån på 10 000 kroner, senere ble beløpet forhøyet til 15 000 kroner. Dertil et årlig bidrag på 3 000 kroner. Med dette tilsagn gikk styret til kjøp av Eugeniesgt. 23, en tre etasjes murvilla med hage. Kjøpesummen var 70 000 kroner. Eiendommen ble overtatt i april 1899.

Arbeidsskolen for blinde kvinner.

Mens man arbeidet med organiseringen av blindehjemmet, fikk styret anmodning fra Kirkedepartementet om et budsjettforslag for terminen 1. april 1900—1. april 1901, og om en utredning av spørsmålet om den heldigste ordning av den håndverksmessige undervisning av voksne blinde.

I sitt svar til departementet uttaler styret at undervisningen bør skje i særskilte arbeidsskoler utskilt fra barneskolen, og det sier seg villig til å drive en slik arbeidsskole for blinde i forbindelse med det vordende blindehjem. Med forslaget fulgte et budsjettforslag med en årlig utgift på 2400 kroner. Departementet tiltrådte forslaget og Stortinget ga bevilgning samme år. På den måte ble blindehjemmet og en arbeidsskole for blinde kvinner knyttet sammen allerede fra første stund.

Den 9. mars 1900 ble blindehjemmet høytidelig innviet, og dermed var et nytt avsnitt i Blindemissionen «Il»s historie begynt. Fra den beskjedne starten i 1891 hadde virksomheten på knappe 9 år vokset fram til en ansett institusjon med egen gård og grunn. Og ikke bare det. Omfanget av Blindemissionens velsignelsesrike gjerning hadde øket langt mer i omfang enn den ytre vekst bar bud om. Blindemissionens vekst gjennom disse første år er et praktisk bevis på hva tro, kjærlighet og vilje kan utrette for en god sak.

Arbeidsskolen i forbindelse med blindehjemmet var fra først av en privat skole med statstilskudd, men gikk i 1912 over til å bli en offentlig skole, som drives for statens regning, men bestyres av Blindemissionen «Il».

Hvilehjemmet.

Man hadde ikke arbeidet lenge med blindehjemmet og arbeidsskolen før behovet for et hvilehjem meldte seg. I sin virksomhet blant de blinde støtte man ofte på eldre og uføre

«Hvil», gamlehjem.

blinde, som ikke hadde noe særskilt sted å ty til, men var henvist til de kommunale pleie- og gamlehjem. I omgangen med de blinde ble man stadig overbevist om at dette langt fra var den beste ordning. Allerede så tidlig som i 1911 begynte derfor Blindemissionen å drøfte mulighetene for opprettelse av et hvilhjem for eldre svakelige blinde kvinner. Det skulle imidlertid gå mange år før denne tanke kunne realiseres. Først i 1933 lyktes det styret å skaffe en egnet tomt, Ullevålsvn. 34. Her ble bygd en prektig murvilla. Den inneholder 19 soverom, oppholdsrom for pensjonærene, spisesal, bolig for husmor og tjenerskap, kjøkken, bad, vaskeri, utsalgslokaler og store lagerrom. Hvilehjemmet ble innviet 12. oktober 1934, 43 år etter Blindemissionens stiftelse.

En av de eldste pensjonærer har i et brev gitt uttrykk for den velsignelse som hjemmet er for de blinde kvinner: «Hvor lykkelig jeg er at jeg har kommet hit, tenk at Gud var så god mot meg at det kunne skje. Jeg hadde en meget trist barndom, har aldri hatt et hjem. Jeg ble flyttet fra sted til sted, hvor jeg hadde det ondt, ja endog ble mishandlet. Så kom de lyse årene på skolen, men da jeg så måtte derfra, lå det foran meg et meget mørkt ungdomsliv.

De siste årene bodde jeg på pleiehjem. Hjemmet var i seg selv godt, men det var så meget uhyggelig og utrivelig der som jeg ikke kunne bli fortrolig med. Jeg hadde jo en god oppdragelse på skolen hvor det var pene og dannede forhold, og da forstår De hvor takknemlig jeg er mot Gud og gode snille mennesker fordi jeg fikk komme hit.»

— — —

Som før nevnt var det trykning av bøker i blindeskrift som var Blindemissionen «Il»s første oppgave. Fra 1894 til 1940 er «Norsk Tidsskrift for Blinde» trykt i nesten 80 000 eksemplarer, og likevel er dette bare en relativt liten del av det som er trykt av annen litteratur. Bibelen, Landstads salmebok og den reviderte salmebok er hovedverkene. Bibelen forelå ferdig den 4. mai 1925. Den er på 3742 sider og utgjør 38 store bind. Som et kuriosum kan nevnes at Blindemissionen har trykt skrifter i punktskrift på gassisk og på Santal-språket til bruk for hedningemisjonen. Foruten tidsskriftet er det trykt i alt om lag 25 000 bind i disse 50 år.

— — —

Av legater og gaver har Blindemissionen mottatt en ikke ubetydelig formue, som i dag danner virksomhetens driftskapital.

Nordenfjelske Blindeforbund (N.B.)

— stiftet 2. september 1900. —

TH. NERGAARD

Omkring århundreskiftet, 1900, var en håndfull unge mennesker kommet sammen på en liten hybel i Trondheim til kameratslig samvær og hygge. Alle hadde vært elever ved Klæbu blindeskole. Det er rimelig å anta at felles minner fra skoletiden var et sterkt innslag i «programmet» for disse møter. Men de unge blinde hadde nå en tid vært ute i «livets skole» og fått atskillig kjenning med forholdene der. Temmelig snart hadde de merket at denne skole var vanskelig å greie.
Som enhver sunn og frisk ungdom var også denne flokken gått ut i livet med ungdommens lyse tro og forhåpninger. De var nok fra første stund klar over at deres veg gjennom livet og deres kamp for tilværelsen måtte bli vanskeligere og hardere enn for seende ungdom. Men de hadde greidd barneskolen og nådd dens mål, de hadde gjennomgått et yrkeskurs, og mente de kunne sitt håndverk, nå var det å omsette sin ferdighet, sine krefter og sine lyse forhåpninger i daglig arbeid for utkommet.

Imidlertid møtte også vanskene opp, den ene etter den andre, og flere enn de hadde tenkt på.

Ut fra disse erfaringer er det vel ikke så underlig om tankene etter hvert går mer mot framtida enn mot minnene fra skoledagene. Og det er også en helt naturlig ting at tanken om en *forening* dukker opp under slike forhold. Iallfall er det en kjensgjerning at den første kjerne til Nordenfjelske Blindeforbund er å føre tilbake til et av disse kameratslige samvær. Tanken om en forening fenget. Og den vesle flokken tenkte ikke bare på seg selv. Det aller vakreste ved dette lille opptaket er at det var andre kamerater som kanskje hadde det enda trangere, som først og fremst skulle få hjelp av sammenslutningen. Selvfølgelig var de fra første stund klar over

at uten støtte fra de seende kunne de ingen veg komme. Spørsmålet var bare hvor de først skulle henvende seg. Igjen dukket tanken på Klæbu Blindeskole opp, og så heter det så naturlig og vakkert på forhandlingsprotokollens første side: «— de besluttede at henvende sig til sine gamle Venner i Klæbu,» og de «gamle venner» var blindeskolens lærerpersonale. —

Lørdag 1. september 1900, etter endt arbeidstid, trasker så en 5—6 blinde den to mil lange veg fra Trondheim til Klæbu. De kunne nok tatt jernbanen til Heimdal, da hadde de kortet fotturen med åtte kilometer; men det er billigere å bruke beina enn å nytte jernbanen, og pengene var dyre for flokken. Forresten var Strindavegen kjent for dem etter mange skolebesøk. Denne gang hadde turen en noe annen karakter. Med et lovutkast i lommen var det tanken å få i stand en virkelig «blindeforening». Innbydelse var sendt i forvegen, og dagen etter, søndag 2. september, skulle det påtenkte møte holdes. På møtet var skolens bestyrer, lærerpersonalet, økonom og noen av de eldre elever til stede, i alt om lag 20. —

Her vil vi referere fra møteboken:

«Mødet indledes ved at Oskar Skaug redegjorde for Foreningens Tilblivelse. En Del af hans samtidige i Skolen var enkelte Gange komne sammen i hans Hjem, og saa havde Gudrun Havdahl udkastet Tanken (om en Selvhjælpsforening for Blinde) som straks vandt Tilslutning. Til en Begyndelse havde de indmeldte Medlemmer erlagt en Kontingent av 10 Øre pr. Maaned, der senere, da Foreningen fik ligesom fastere Form, voksede til 50 Øre pr. Kvartal. De blev dog snart enige om, at uden Støtte af Seende vilde de ikke kunne greie sig, hvorefter de besluttede at henvende sig til sine gamle Venner i Klæbu. Derefter oplæste han de foreløbig vedtagne Statuter.

Bestyrer Sydnes gjennomgik derpaa de enkelte Paragrafer, der efter en Del Debat dels blev vedtagne uforandrede, dels fik nogle mindre Endringer og for et Pars vedkommende ble ombyttet med nye eller endog var helt nye uden ombytning med andre.»

Foreningens navn ble «De Blindes Selvhjælpsforening», og dens to første paragrafer lyder så:

«1. Foreningens Formaal er efter Evne at yde sine blinde Medlemmer økonomisk Støtte og derved bidrage til at de kan blive mere selvhjulpne Medlemmer af Samfundet og ikke saa let falde andre til Byrde. Ligesaa vil det være Foreningens Opgave at berede sine blinde Medlemmer Glæde og Hygge forsaavidt de stedlige Forhold dertil giver Anledning.

Blindes Hus, Trondheim.

2. Medlem av «De Blindes Selvhjælpsforening» kan enhver ordentlig blind mand eller kvinde blive, som har fyldt 15 Aar, ligesaa Seende; men kun de første kan nyde godt af Foreningens mulige Midler.»

Kontingenten ble satt til kr. 2,00 pr. år. For kr. 40,00 en gang for alle, kunne en bli livsvarig medlem av foreningen.

Foreningens første styre ble:
Bestyrer P. M. Sydnes, formann.
Martin Skogaas, varaformann.
Oscar Skaug, sekretær.

Varamenn:
Henning Høines
Tine Moe
Marie Paulsen.

Revisorer:
E. Guedvog
Ingeborg Brun.

Med dette møte er grunnlaget lagt for det praktiske blindesaksarbeide i det Nordenfjelske Norge, daggryet over det hjelpearbeidet som i dag går under navnet *blindesaken*.

Senere kom lignende foreninger til for Vestlandets og Østlandets vedkommende.

Det kan kanskje ha sin interesse og referere litt til av protokollen for det konstituerende møte: «Efterat det egentlige Møde var forbi, udtalte hr. Kanestrøm, Far til en nyblind Elev, at han vilde forsøge at støtte Foreningen ved i sin Hjembygd at danne en Lokalforening med passive Medlemmer, der skulde yde aarlige Bidrag til den egentlige Forening. Der faldt et Par Udtalelser om det ønskelige i, at andre vilde følge Eksempelet og danne Lokalforeninger.»

Som en vil se, er det selvhjelpstanken som er den bærende idé for foreningens arbeid, og denne linje har hele tiden vært det ledende motiv.

«*Hjelp til selvhjelp*» er det friske, lokkende og forpliktende slagord som har vært arbeidets vimpel. Det sier tydelig at de blinde selv ønsker å nytte sine evner og krefter og utdannelse i *gagnlig arbeid,* og derved skape seg en selvstendig stilling i livet. Men skal dette mål nåes, er det klart at forholdene må legges slik til rette, at dette ligger innenfor mulighetenes grenser.

Det varte heller ikke lenge før foreningen fikk høve til å rekke en hjelpende hånd i et knipetak under de første vanskelige startår. Det var først og fremst hjelp til materialinnkjøp. Her må en huske på at de aller fleste unge blinde som skulle starte som håndverkere, var uten noen som helst driftskapital. Verktøy måtte til, materialer måtte de ha, og avsetning på ferdige arbeider var en betingelse for at arbeidet kunne fortsette. Og de møtte ikke bare økonomiske vansker, gamle fordommer var ikke mindre. Kunne en blind gjøre godt arbeid? Det er slett ikke underlig om slike spørsmål ble stilt. De første blinde som gikk ut fra våre blindeskoler og skulle prøve å slå seg igjennom ved eget arbeid, fikk nok kjenne hva det vil si å være pionérer, å bryte med århundregammel fordom. Og det underligste av alt: Selv om en blind gjorde anerkjent godt arbeid, måtte han likevel kunne selge varene sine *billigere* enn seende. Det var som man resonnerte som så: Ja, dette arbeidet er bare som et slags tidsfordriv, en hobby, som kan selges for godtkjøp. Man tenkte *ikke* på at dette arbeide skulle skaffe den blinde *levebrødet,* og at den blinde behøvde lengre tid for å få sitt arbeidsstykke ferdig enn en seende, og at han, hun,

egentlig skulle hatt *større* betaling for sine produkter, om inntekten skulle strekke til.

Trass i ytterst små midler kunne foreningen yte minimale lån og bidrag til blinde håndverkere. Det synes som om foreningen og dens virke hadde fanget almenhetens interesse, og på generalforsamlingen året etter, 1901, ble det uttalt at «foreningen hadde vokset hurtigere enn noen fra først av hadde tordet håpe», og at «foreningen hadde betingelse for å bli en forening for hele det nordenfjelske og vestenfjelske», derfor var det nødvendig at lovene måtte forandres.

På samme møte drøftet man spørsmålet om å dele foreningen i to «således at de blinde danner sin egen forening med det selskapelige mål for øye, mens de seende fortsetter med den nå bestående forening og setter seg som mål å samle inn midler for om mulig med tiden å få et grunnfond til et arbeids- eller blindehjem».

Delingstanken vant ikke deltakernes tilslutning.

Som en ser, dukket arbeidshjemspørsmålet opp nokså tidlig i foreningens historie. Dette grunner seg nok på at en hadde kjennskap til at slike *hjem* er et nødvendig ledd i arbeidet for de blinde, og at slike hjem allerede den gangen var en kjensgjerning i våre naboland. Den viktigste årsak var likevel det faktum at mange blinde ikke hadde noe hjem å støtte seg til når de gikk ut fra skolen, eller at forholdene i hjemmet var slik at den blinde ikke kunne regne med noen hjelp der. Men det skulle gå mange år før arbeidshjemmet ble en virkelighet. De nærmeste år virker foreningen mer i det stille ved å yte økonomisk støtte til de enkelte blinde.

I 1908 skifter foreningen navn. Fra nå av heter den «Nordenfjeldske Blindeforening».

1909 blir på sett og vis et merkeår for foreningen. I 1904 og 1907 var henholdsvis Vestlandske og Østlandske Blindeforbund blitt stiftet, og ikke lang tid etter fremkommer tanken om en sammenslutning av de tre lokale foreninger til et landsforbund. På et styremøte dette år ble det besluttet å få i stand en utstilling av blindes arbeider i Trondheim. Utstillingen som ble avholdt i Trondhjems Ynglingeforenings lokaler i september, ble meget vellykket og skapte øket interesse for de blinde og blindesaksarbeidet.

På årsmøtet 1910 ble det besluttet å opprette et «større fond», og på styremøte 7. april 1911 forelå forslag til «Fundats for Det nordenfjeldske Blindeforbund».

1. «Det nordenfjeldske Blindeforbund opretter et blinde-

fond fra 1. januar 1911. Til dette fond avsættes av forbundets midler det første aar kr. 200,00 og tilskytes senere mindst kr. 50,00 aarlig. Ved siden herav søkes fondet øket ved gaver og tilskud.»

2. «Fondets opgave er: 1) at understøtte trængende blinde, i første række at lette arbeidsdygtige adgang til selverhverv ved anskaffelse av redskaper, hjælp til videre utdannelse etc. 2) at yde bidrag til alle formaal som tar sigte paa at forbedre de blindes kaar, f. eks. til oprettelse av verksteder, utsalgssteder, arbeidshjem, utgivelse av tidsskrifter i blindeskrift, biblioteker osv.»

3. «Blinde som paa grund av alder, legemlige eller aandelige mangler ikke i nogen væsentlig grad kan medvirke til eget underhold, kan bare faa hjælp av fondet efterat alle andragender fra arbeidsdygtige blinde eller bidrag til de i nr. 2, punkt 2 nævnte formaal er avgjort.»

Årsmøtet 1912 er preget av mange viktige og aktuelle spørsmål, bl. a.: arbeidsanvisningskontor og fellesverksted for blinde, sykeforsikring og legehjelp. Direkte statststøtte til de blinde ble også drøftet. Det ble også opplyst at en del damer i Trondheim hadde begynt å skrive av bøker i blindeskrift til et vordende bibliotek.

Spørsmålet arbeidshjem — arbeidskontor — fellesverksted trenger seg mer og mer fram i forgrunnen, og i 1914 får styret pålegg fra årsmøtet om å løse det i en eller annen form. En to-mannskomité får i oppdrag å komme med en utredning, og på styremøte 11. oktober ble det vedtatt å samle arbeidet om et *arbeidshjem*. Inntekten av en maleriutlodning ble stilt til rådighet som det første bidrag til hjemmet. Senere (1916) fikk en tre-mannsnemnd i oppdrag å sende ut opprop om bidrag til dette formål.

Arbeidshjemmet blir en virkelighet.

På et års tid var det samlet inn godt og vel 20 000 kroner. Samtidig ble det undersøkt om en kunne finne en eiendom som høvet for formålet.

I styreprotokollen for 7. mars 1917 heter det:

«Referertes forslag om at kjøpe eiendommene Gamle Kongevei nr. 16 og Ø. Møllenberggt. nr. 74 og 76 på betingelser som ble referert. — Forslaget vedtages med 2 mot 2 stemmer, idet formandens stemme gjorde utslaget.»

Kjøpesummen var 240 000 kroner. Kjøpekontrakt ble

gate 1. Det ble nå ansatt en blind veverske som leder av kontoret. 1. oktober 1916 flyttet kontoret til forbundets nyanskaffede eiendom Bergsliens gate 13, og det gikk fra nå av over til å hete Blindes Utsalg. Som bestyrer av utsalget har fra januar 1917 fungert S. Schilling. I forbindelse med utsalget

Blindes Hus, Oslo.

ble det etter hvert opprettet verksteder i Bergsliens gate 13 for kurvmakere, snekkere, møbeltapetserere og stolseteflettersker. Senere kom vevstuen på Elverhøi til.

I 1913 ble Ø.B.s punktskriftsbibliotek grunnlagt. Det var frøken Cathrine Eger, en av de mest lysende skikkelser i norsk blindesakshistorie, som hadde fått i stand boksamlingen. Allerede en god stund før forbundets stiftelse hadde hun begynt å skrive av bøker i punktskrift, og hun fikk en flokk av sine venninner til å gjøre det samme. Så lot hun bøkene sirkulere blant sine blinde venner. I 1913 forærte hun 100 bind av sin

samling til Ø.B., og i 1914 resten, så samlingen kom opp i 260 bind. Frøken Elisabeth Hassel påtok seg vervet som bibliotekar uten vederlag. Hun var knyttet til biblioteket inntil sin død i 1938, de siste årene med en meget beskjeden godtgjørelse. Ved oppofrende og vederlagsfritt avskrivningsarbeid har en lang rekke interesserte seende, særlig damer, langsomt, men sikkert økt boksamlingen til det den er i dag, nesten 4000 bind. De siste årene har det også vært nyttet en del blinde avskrivere, som får betaling for sitt arbeid. Boksamlingen førte en nokså omtumlet tilværelse inntil Oslo kommune i november 1933 ga den vakre og hensiktsmessige lokaler i Deichman-bygningen.

Ettersom forbundets økonomiske bæreevne langsomt ble større, vågde en å gi seg i kast med mer krevende tiltak. På årsmøtet 1914 ble det vedtatt å sette i gang en innsamling til et «Blindes hus» i Oslo, og i 1916 ble eiendommen Bergsliens gate 13 kjøpt for 60 000 kroner. På årsmøtet 1920 ble det satt ned en komité som skulle arbeide med å få i stand et gamlehjem. Etter at det var foretatt en spesiell innsamling til dette formål, særlig i Hamar, Elverum og Hedmarks-bygdene ble eiendommen Elverhøi på Ottestad kjøpt inn til dette formål i 1921 for 23 000 kroner. En maktet imidlertid ikke da å innrede eiendommen etter planen, og den ble i en lang årrekke leid bort, også fordi det etter hvert ble delte meninger om dens skikkethet. I 1937 ble den imidlertid tatt i bruk som vevstue og har siden med stort utbytte vært nyttet til dette. Sitt hvile- og gamlehjem fikk Ø.B. først i 1946, da eiendommen Borg på Bestun ble kjøpt og innredet. — Sin fjerde faste eiendom fikk Ø.B. i 1937, nemlig feriehjemmet Kvikne, som ble kjøpt for 21 500 kroner.

Reisesekretærvirksomheten, som har vært av så stor betydning for forbundets vekst ved å gjøre blindesaksarbeidet kjent og kjært hos det store seende publikum, tok til umiddelbart etter forbundets start. Norges Blindeforbunds reisesekretær, pionéren Tarald Hjelmtveit, foretok gjentatte reiser på Østlandet, holdt foredrag, stiftet støtteforeninger, bearbeidet myndigheter og foretok innsamlinger. På slutten av og i tiden like etter forrige verdenskrig virket også en del andre reisesekretærer i kortere perioder: Pianostemmer Didrik Didriksen, frøken Gunlaug Karterud (senere fru Lyngen), lærer Erik Harildstad og pastor Erik Bråtveit. I 1931 fikk Ø.B. sin egen fast ansatte reisesekretær, pastor Ragnv. Overvoll, og nå kom det virkelig fart og plan i arbeidet med stiftelse av blindesaks-

foreninger og i opplysnings- og innsamlingsvirksomheten. I løpet av 15 år har pastor Overvoll fått stiftet nesten 400 foreninger, og en finner dem nå i praktisk talt hver eneste by og bygd på Østlandet.

I 1934 ble for første gang arrangert en «Blindes uke», og da solgtes også for første gang de blindes «Høstblomst», den lille vakre papirblomsten som senere er blitt så populær, og som nå skaffer forbundet en sikker og god inntekt.

Bevilgning av bidrag og lån til medlemmene var til å begynne med utelukket av økonomiske grunner. Da en kom så langt at styret kunne begynne å bevilge små bidrag, ble prinsippet «hjelp til selvhjelp» strengt opprettholdt. Etter hvert som økonomien ble bedre, fant en også å kunne yte bidrag til hjelp i øyeblikkelig nød, i sykdomstilfelle og lignende. I 1912 ble det tilsammen brukt 240 kroner som bidrag til medlemmer, og styret slår i årsberetningen med stolthet fast at ingen søknad var blitt avslått. Denne posten i regnskapet økte jevnt inntil den kulminerte i 1943 med over 110 000 kroner. Av kollektive hjelpetiltak skal nevnes opprettelsen av Ø.B.s syketrygd i 1929 og arbeidet med anskaffelse av radioapparater som ble tatt opp i slutten av 20-årene.

Ø.B. har til utgangen av 1946 hatt følgende formenn: 1907—8 lærer Erik Harildstad, initiativtakeren og den kloke og rettlinjede leder i en rekke av de grunnleggende år; 1908—9 organist Geburg Aasland, den fantasirike og landskjente foredragsholder og skattede organist i Ullern kirke; 1909—12 kurvmaker Alf Arnesen, senere Norges Blindeforbunds rolige rettsindige formann og forretningsfører i en menneskealder; 1912—26 lærer Erik Harildstad; 1926—42 sykegymnast Erling Herstad, en sjelden arbeidskraft og fremragende administrator; 1942—45 fabrikkeier Osv. Myhre-Nielsen, som forsiktig, men bestemt holdt roret i de vanskeligste krigsårene; fra 1945 —47 fabrikkeier Johan Aasland, som målbevisst og kraftig har gått inn for gjenreising og aktivisering på alle områder, og fra 1947 organist Trygve Kåsin, Eidanger.

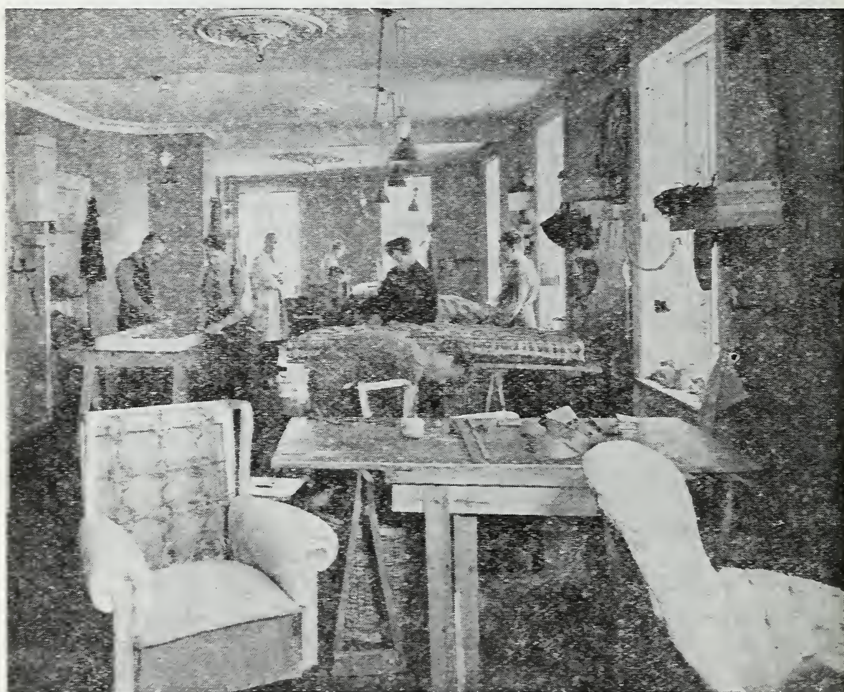
Det er umulig her å regne opp alle — blinde og seende — som har hatt betydning for forbundets utvikling. Et par må likevel nevnes — navn som lyser med særlig glans: Frøken Cathrine Eger er allerede omtalt som grunnleggeren av Ø.B.s bibliotek. Hun skjenket forbundet ved sin død i 1929 et legat på over 300 000 kroner. — Bestyrer H. M. Hauge er nevnt foran som den drivende kraft i Foreningen til Selvhjelp for Norges Blinde. Han tilskyndet meget sterkt de unge blinde

som tok opp tanken om stiftelse av Ø.B., og han var til sin død i 1917 alltid parat med råd og hjelp. — Og til slutt frøken Sigrid Sverdrup, forbundets ulønnede sekretær fra 1912 til 1936. Stillferdig, men bestemt, humørfylt og varmhjertet, var hun ikke bare en uvurderlig hjelper i forbundets administrasjon, men hun har også vunnet en stor skare personlige venner innen de blindes verden.

III. *DE ENKELTE VIRKSOMHETSGRENER*

Blindes Utsalg.

Utsalget har sine lokaler i Bergsliens gate 13: en hjørnebutikk i 1. etasje, et mindre utstillings- og lagerlokale og kontorer i 2. etasje. Utsalget har følgende personale: Bestyrer, bokholderske, tre ekspeditriser, sjåfør og hjelpemann. Om lag 150 blinde håndverkere, kvinner og menn, leverer helt eller delvis sine produkter gjennom utsalget, som derved blir for-

Tapetserverkstedet i Blindes Hus, Oslo.

Ø.B.s vevstue «Elverhøy», Ottestad.

bundets viktigste tiltak for å holde de blinde håndverkere i jevnt og lønnsomt arbeid. Utsalget kjøper også inn materialer i store partier og leverer dem til håndverkerne for lavest mulig pris. Den samlede omsetning var i 1946 over 400 000 kroner. Utsalget får av Ø.B. et stort årlig driftstilskudd.

Verkstedene.

I Bergsliens gate 13 er det to fellesverksteder, ett for kurvmakere med 4 mann og ett for møbeltapetserere med 8 mann. På tapetserverkstedet er det ansatt en seende verksmester som kontrollerer alle arbeider og hjelper til med det som de blinde har vanskelig for å klare alene. Disse verkstedene utfører reparasjoner for utsalget, men de leverer også en del nytt.

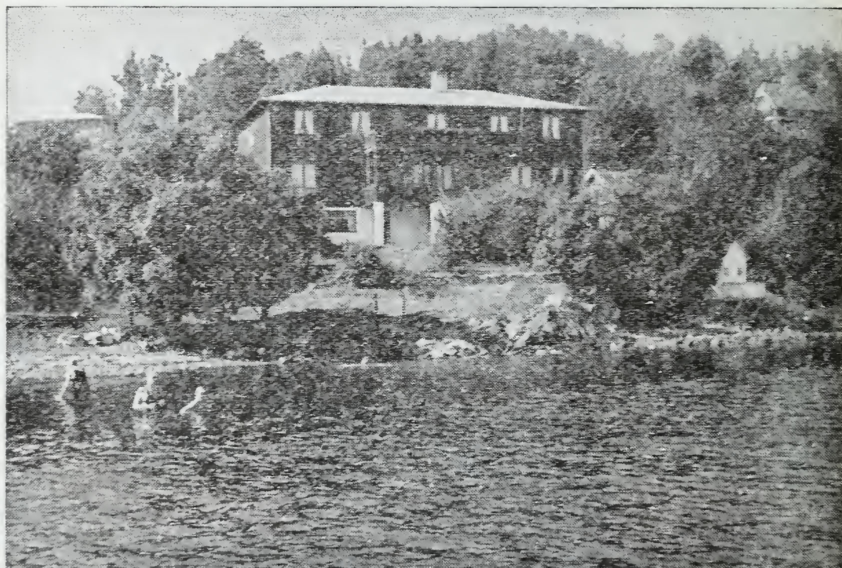
Vevstuen.

Forbundets eiendom Elverhøi på Ottestad, 7 km fra Hamar, gir plass for 10 blinde veversker. De bor og har full pensjon på stedet. De betaler selv for kosten, ellers bæres alle utgifter

ved driften av Ø.B. Tomten er nesten 5 mål, og bygningen har en grunnflate på omtrent 200 kvadratmeter og er i to fulle etasjer, loft og solid kjeller. Som bestyrerinne er ansatt en seende vevelærerinne. Hun kontrollerer alle arbeider, bestemmer mønster og farger og retter feil. Hun gir også av og til korte kurser i veving for blinde kvinner som ikke har gått på yrkesskole. Bestyrerinnen har til sin assistanse en kokke og en hushjelp. Et styre på tre medlemmer har ansvaret for driften av vevstuen og for eiendommens vedlikehold.

Feriehjemmet.

Eiendommen Kvikne, som er Ø.B.s feriehjem, ligger et par minutters vei fra Østre Åros brygge i Røyken, vel 2 timers båtreise fra Oslo. Tomten er på 4½ mål med stor gårdsplass, hage og plener og med 50 meters strandlinje. Bygningen, som ble satt opp i 1935, er en solid trebygning i 2 fulle etasjer og høy kjeller. I kjelleren er det spisesal, kjøkken, anretning, matbod, bryggerhus og vannklosetter. I 1. etasje hall, leseværelse, radioværelse, rom for bestyrerinne og hushjelper og 2 soverom for pensjonærer. I 2. etasje er det 11 soverom. Til begge etasjer er det store verandaer. Til eiendommen hører

Ø.B.s feriehjem, «Kvikne».

Ø.B.s gamlehjem, «Borg».

bade- og båtbrygge og et par båter. Det er mange gode spaserveger i nærheten. Hjemmet pleier å være åpent 10 uker om sommeren, og sesongen deles i 5 perioder på 14 dager. I hver periode tar hjemmet imot om lag 30 pensjonærer. Kostprisen er meget rimelig. Driftsunderskuddet dekkes av Ø.B. Oslo kommune dekker rentene av pantegjelden.

For sesongen ansettes en bestyrerinne og tre hushjelper. Et styre på tre medlemmer har ansvaret for hjemmets drift.

Ø.B.s hvile- og gamlehjem.

Eiendommen Borg, Nedre Skogvei 13, Bestun, ble kjøpt inn våren 1946 for takstpris 125 000 kroner. Tomten er på vel 4 mål parklignende hage. Bygningen er et laftet tømmerhus med innvendig panel, 3 fulle etasjer, kjeller og loft. Bebygd areal 247 kvadratmeter. Det ble foretatt en gjennomgripende ominnredning sommeren og høsten 1946.

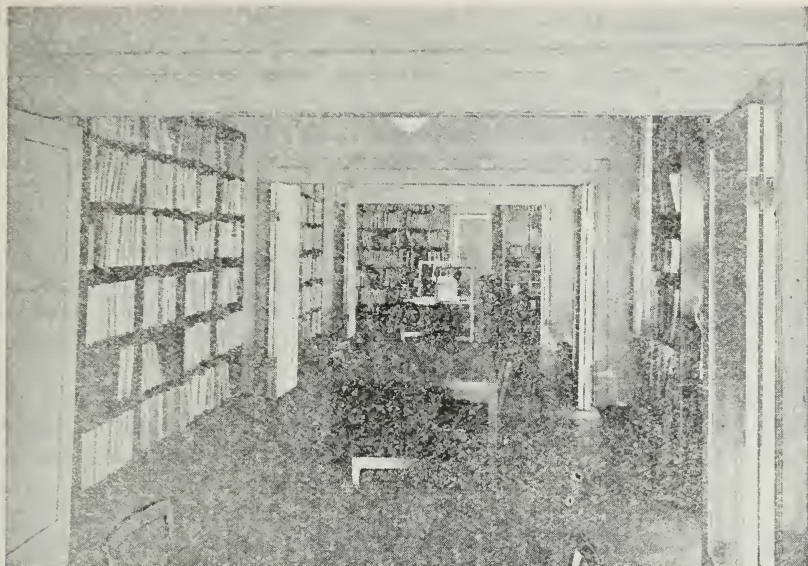
Huset har sentralvarmeanlegg med oljefyring, elektrisk vaskeri og moderne sanitæranlegg, varmt og kaldt vann på alle soverom. Det er lagt stor vekt på å skaffe solid og vakkert inventar. Møbler og gardiner og også en del annet utstyr er levert av Blindes Utsalg. Hjemmet har plass for 23 pensjonærer. De som vil ha plass på hjemmet, må som regel ha fylt 60 år. Det er ansatt bestyrerinne, kokke og tre hushjelper. Et styre på 5 medlemmer har ansvaret for hjemmets drift. Gamlehjemmets driftsfond er på omtrent 125 000 kroner; men avkastningen av dette fond er på langt nær tilstrekkelig til å dekke driftsunderskuddet. Imidlertid har hjemmet det første driftsår fått et tilskudd på kr. 10 000,00 fra institusjonen «Hjelpestikker», et bidrag som forhåpentlig blir årvisst. Likevel blir det nødvendig med et stort årlig tilskudd fra Ø.B.s alminnelige kasse.

Syketrygden.

I oktober 1929 oppnådde forbundet en ordning med Oslo Trygdekasse slik at Ø.B.s medlemmer kunne opptas som frivillige medlemmer av denne kasse uansett bosted. Ordningen har vist seg meget tilfredsstillende, og over 300 av forbundets medlemmer er syketrygdet på denne måte. Etter sine inntekter blir de trygdede delt i klasser med forskjellige premier. Forbundet betaler trygdekassen alle premier og formidler kassens utbetalinger av lege- og sykehusregninger m. v. Medlemmene selv betaler forbundet en årspremie som bare er en brøkdel av den premie forbundet betaler til kassen. Medlemene i laveste klasse betaler kr. 2,00 selv. Medlemmer av Ø.B. som står innmeldt i andre trygdekasser, kan få sine sykepremier refundert etter de samme satser som gjelder for forbundets egen trygdeordning. Forbundets tilskudd til syketrygd for medlemmene nærmer seg 20 000 kroner pr. år.

Biblioteket.

Ø.B.s lånebibliotek har sine lokaler i Deichman-bygningen, Henrik Ibsens gate 1. Oslo kommune har stilt disse lokalene gratis til disposisjon for biblioteket. Boksamlingen er på omtrent 1300 verker eller nesten 4000 bind, mest skjønnlitteratur, men også en del skolebøker og annen faglitteratur. Bibliotekets katalog i punktskrift, trykt 1939 med tillegg av 1941 og 1945, fåes gratis av alle som ønsker det. Biblioteket har dessuten en rikholdig samling noter og musikklitteratur. For denne samlingen fins det bare en håndskrevet katalog. Låntakerne i Oslo får bøkene brakt og hentet, og låntakerne utenbys får bøkene

Ø.B.s bibliotek.

fritt tilsendt sammen med returporto. Bare en liten del av bøkene er trykt — resten er håndskrevet enten med skrivetavle og pren eller med punktmaskin. Om lag 25 bokavskrivere arbeider for biblioteket, derav 7 blinde, som får betaling for sitt arbeid. Resten er seende som vederlagsfritt skriver av bøker i sin fritid. Bokstammen har i det senere hatt en årlig tilvekst på ca. 150 bind. Biblioteket har blind bibliotekar, seende assistent og bud og et styre på 3 medlemmer.

Radio.

I en lang årrekke har det vært arbeidet for å skaffe flest mulig av distriktets blinde gode radioapparater. Noen har fått større eller mindre beløp som tilskudd ved kjøp av apparater, mens de vanskeligst stilte har fått apparater til låns på livstid uten selv å betale noe. Bare i Ø.B.s distrikt mistet over 200 blinde sine apparater under krigen, og store summer har vært ofret for å skaffe dem nye, fra frigjøringen og til utgangen av 1947 over 40 000 kroner; men enda er det en god del som ikke har fått apparater.

Norsk Rikskringkasting gir gratis kringkastingskort til blinde med liten inntekt. Det er oppnådd den avtale med

Kringkastingen at alle som har statens blindetrygd, blir fritatt for lytteravgift når forbundet attesterer at de har trygden. Også andre blinde kan få frilisens, men de må skaffe seg ligningsattest og erklæring fra prest, lege eller lensmann. Ø.B. har påtatt seg å formidle søknader om frilisens fra blinde over hele landet. Søknadsskjemaer får en ved å vende seg til Ø.B.s kontor.

Reisesekretærvirksomheten og blindesaksforeningene.

Reisesekretærens opplysnings- og propagandavirksomhet er en viktig gren av forbundets arbeid. Først og fremst holder han kontakten ved like mellom forbundet og de ca. 400 blindesaksforeninger rundt i distriktet, holder foredrag ved deres tilstelninger, skaffer underholdningskrefter og sørger for utlodningsgjenstander (utelukkende blindes varer). Som underholdningskrefter nytter han en stor stab av blinde kunstnere og foredragsholdere. Foreningene skaffer nå til veie over halvparten av forbundets årsinntekt, og de administrerer også på de fleste steder salget av «Høstblomsten». — Om blindesaksforeningenes virksomhet se spesialartikkelen på side 71.

Også utenom blindesaksforeningene sørger reisesekretæren for gjennom foredrag, filmframvisinger, spesielle gudstjenester, utgivelse av småskrifter og på andre måter å bringe opplysning om blindesaksarbeidet til videst mulige kretser.

Blindes uke og «Høstblomsten».

Hver høst omkring 1. oktober arrangeres Blindes uke med intens opplysnings- og arrangementsvirksomhet. I og omkring denne uken steller de fleste blindesaksforeninger til basarer, utlodninger, aftenunderholdninger og propagandamøter. Presse og kringkasting beskjeftiger seg med de blinde og deres problemer, og salget av «Høstblomsten» blir avviklet. I 1946 ble det solgt om lag 1 300 000 blomster.

Arbeidskonsulentvirksomheten og tiltaksnemnda.

Norges Blindeforbunds arbeidskonsulent, som er stasjonert i Oslo, har som sin viktigste oppgave å finne nye arbeidsmuligheter for blinde. Hans arbeid har i de senere år særlig vært konsentrert om å skaffe de blinde beskjeftigelse i vanlige industribedrifter, og etter frigjøringen især har det ført til gledelige resultater. Ved utgangen av 1946 var 40 blinde og svaksynte beskjeftiget med industriarbeid: I elektro-tekniske

fabrikker 13, i jern- og metallindustrien 14, i papir-, kartong- og kunstsilkeindustrien 5, i gummiindustrien 2, i tobakkindustrien 2, i tekstilindustrien 2, i elektro-kjemiske fabrikker 1 og i skotøyindustrien 1.

Et mindre antall har kunnet skaffes industrielt hjemmearbeid, og på dette felt vil det forhåpentlig kunne oppnås ytterligere resultater, da svært mange blinde enten bor slik til eller har så vanskelig for å ta seg fram alene at de ikke kan anbringes i fabrikker.

Arbeidskonsulenten reiser også meget omkring og hjelper blinde med råd og dåd når det gjelder innredning av verksteder, kjøp av hus, forhandlinger med myndigheter, søknad om trygder osv.

Han arbeider i intim kontakt med Ø.B.s tiltaksnemnd, som har til oppgave å kartlegge de blindes arbeidsmuligheter og få disse utnyttet mest mulig effektivt.

Distriktstillitsmennene.

Det blir oppnevnt tillitsmenn ute i distriktet, og de har til oppgave å holde ved like kontakten mellom styret og de enkelte medlemmer. Enten på eget initiativ eller etter oppdrag fra styret besøker de de blinde i sitt distrikt, oppmuntrer dem, gir dem råd og hjelp, sender søknader for dem til styret og andre institusjoner og underviser dem i blindeskrift. I Oslo har forbundet en spesiell blindeskriftslærer som underviser i hjemmene. Tillitsmennene prøver å oppspore blinde som tidligere ikke har hatt forbindelse med forbundet og likeså barn som bør komme på Norges Blindeforbunds barnehjem eller blindeskolen.

Østlandske Blindeforbunds Oslokomité (Ø.B.O.) og andre lokale grupper.

Ø.B.O. arrangerer månedlige møter for blinde i Oslo og deres venner med kameratslig samvær, foredrag og annen underholdning.

Oslo Blindes Studielag har også månedlige møter med diskusjoner, særlig om blindesaksspørsmål.

Blinde i Oslo har også en sportsklubb «Stim», som arrangerer treningskurser i gymnastikk og svømming og sykkel- og fotturer.

I Sarpsborg-distriktet er det stiftet en Østlandske Blindeforbunds Østfoldkomité (Ø.B.Ø.), og lignende grupper har hatt møter nå og da i Skiens-distriktet og på Sørlandet.

Ø.B.s kristelige Vennelag

er en sammenslutning av forbundets kristelig interesserte medlemmer. Vennelaget pleier å ha sin store årlige sammenkomst i forbindelse med Ø.B.s årsmøte. Enkelte distriktsgrupper har møter også ellers i året. Vennelagets organ er månedsbladet «Solgløtt», som kommer ut som bilag i «Norges Blinde».

Ø.B.s kontor,

Bergsliens gate 13, Oslo, har 7 funksjonærer: Forretningsfører, reisesekretær, kasserer, kontorfullmektig og 3 kontordamer. Kontoret er det samlende midtpunkt som alle virksomhetsgrener administreres fra. Hit kommer henvendelser og søknader fra medlemmene og her forberedes alle saker som skal styrebehandles. Her føres all forbundets korrespondanse og herfra skjer alle utbetalinger. Det føres kartoteker og utarbeides statistikk, sendes ut trykksaker og sirkulærer og ekspederes søknader til stat, kommuner og andre myndigheter og institusjoner. Her administreres forbundets syketrygd og ordnes med søknader om frilisens, offentlig blindetrygd og lignende. Reisesekretærens kontor står i stadig forbindelse med blindesaksforeningene og stimulerer dem i deres virksomhet.

Kontoret står alltid med glede til tjeneste for alle som ønsker råd og opplysninger.

Norges Blindeforbund

— stiftet 22. oktober 1909. —

FORRETNINGSFØRER ALF ARNESEN

De blindes egen organisasjon er vokset fram av et naturlig behov for sammenslutning og samarbeid mellom mennesker som en felles skjebne i stor utstrekning hadde stengt ute fra det daglige pulserende liv i samfunnet. Det var ingen som ventet noe av en blind eller som tenkte seg muligheten av at han kunne gjøre nytte for seg i livet. Blindeundervisningen og privat hjelpearbeid førte nok etter hvert med seg at enkelte blinde nådde fram til større eller mindre økonomisk uavhengighet. Men det store flertall av dem greidde ikke å bryte gjennom den mur av fordommer og inngrodde forestillinger med hensyn til de blindes arbeidsmuligheter som gjorde at det yrke de hadde lært i beste fall kunne gi dem litt «tidsfordriv». Omkring århundreskiftet kan en godt si at det blåste en vårvind gjennom de blindes leir. Blindeundervisningen var da 40 år her i landet og overtatt av staten i 1897. Foreningen for Blinde som til da hadde drevet blindeskolen i Oslo kunne nå ta som hovedoppgave å hjelpe voksne blinde til å utnytte de ferdigheter skolen hadde gitt dem, hjelpe dem med redskaper og materialer ved starten og siden støtte dem økonomisk i vanskelige situasjoner. I Oslo stiftet bestyrer og lærerpersonalet ved blindeskolen «Foreningen til Selvhjelp for Norges Blinde» som gjennom skolens utsalg av elevarbeider etter evne forsøkte å hjelpe tidligere elever til å få avsatt sine arbeidsprodukter. Men denne virksomheten kunne ikke komme til å favne vidt og kunne aldri bli landsomfattende. Likevel hadde disse private og offentlige tiltakene ført med seg at de mest fremmelige blant de blinde hadde skapt seg en viss posisjon og framfor alt fått tro på sine egne og sine skjebnefellers muligheter i livet, bare arbeidsvilkårene kunne bli lagt til rette

for dem. Tanken om sammenslutning til felles tak for felles sak fikk stadig flere tilhengere, og de unge som sto ferdig til å forlate blindeskolene ga et verdifullt tilskudd til optimisme. Det var under disse forhold naturlig at vi til å begynne med fikk mer lokale sammenslutninger. I Trondheim ble Nordenfjelske Blindeforening stiftet i 1900 nærmest som en parallell til Selvhjelpsforeningen i Oslo, men likevel som et overgangsledd, idet foreningen helt fra begynnelsen la an på å knytte til seg de mest foretaksomme blant de blinde. I 1909 tok den navnet Nordenfjelske Blindeforbund og sluttet seg da til den nylig stiftede landsorganisasjon Norges Blindeforbund. Opptaket til Vestlandske Blindeforbund ble gjort i 1904 av elever ved Den Nordenfjelske Blindeskole som da holdt til i Klæbu. Østlandske Blindeforbund ble stiftet i Oslo i 1907.

Vi hadde nå lokalforbund som omfattet hele landet, og behovet for en fellesorganisasjon meldte seg ganske naturlig. En måtte få faste bestemmelser om forbundets virkeområder, og et organ som kunne representere blindesaken samlet utad og overfor de offentlige myndigheter. Vestlandske Blindeforbund tok initiativet og innbød til en konferanse i Bergen 2. august 1908. Der møtte representanter for «Foreningen til Selvhjelp for Norges Blinde» og de tre lokalforbundene. Grunnlinjene for en landsorganisasjon ble diskutert, og det ble nedsatt en komité som skulle lage utkast til lover. Lovforslaget ble bearbeidet skriftlig ved omsending og diskutert hvor noen av de ledende mer tilfeldig fikk høve til å møtes. Saken ble omfattet med et liv og en begeistring som måtte love godt for fremtiden. På sine årsmøter i 1909 tok lokalforbundene standpunkt til lovforslaget, valgte sine første styremedlemmer til det vordende landsforbund og representantskap til det konstituerende møte. Dette ble holdt i Trondheim i tilknytning til den 2. landsutstilling av blindes arbeider, arrangert av Nordenfjelske Blindeforbund (den første var holdt av Vestlandske Blindeforbund i Bergen 1907), og Norges Blindeforbund ble stiftet den 22. oktober 1909. Det tør være på sin plass her å referere formålsparagrafen i landsforbundets første lover:

«Norges Blindeforbund har som formål:

a) at planlægge og lede foretagender til bedste for alle landets blinde;
b) at arbeide for at vække almenhetens interesse for de blinde, øke dens forstaaelse av deres stilling i samfundet, og vareta deres tarv i stat og kommune;

c) at veilede de tilsluttede forbund i deres virksomhet og om fornødent regulere denne, naar et forbund paa egen haand sætter igang et arbeide for en enkelt sak som vedkommer alle landets blinde.»

Slik stillingen var den gangen, var det naturlig å gi lokalforbundene utstrakt selvstyre og omfattende arbeidsoppgaver. En ville på den måten ha lettest for å komme i direkte forbindelse både med de enkelte blinde og almenheten. De blinde måtte få mest mulig og fortest mulig føling av at forbundene kunne bli en virkelig støtte for dem, og almenheten måtte få kjennskap til de blinde og deres kår, både fordi en regnet med at alt praktisk blindesaksarbeid i første rekke måtte bygge på almenhetens offervilje, og fordi de blinde ville få det greiere og lettere på mange vis når de seende fikk ordentlig kjennskap til deres forhold og sympati for deres sak. Den store framgang blindesaken har hatt siden forbundene ble til for omkring 40 år siden, har uten tvil vist at disse betraktningsmåtene var riktige.

Allerede på stiftelsesmøtet ble det vedtatt at Norges Blindeforbund skulle gi ut et blad i punktskrift. Både Østlandske Blindeforbund og Vestlandske Blindeforbund hadde på forhånd tatt opp denne saken, og Vestlandske Blindeforbund hadde anskaffet et lite trykkeri som nå ble overdratt gratis til Norges Blindeforbund som overtok utgivelsen av «Norges Blinde» med to nummer i måneden fra 1. januar 1910. Fra 1. juli samme år oppnådde forbundet litt statsbidrag til bladet, og siden er det sendt ut som ukeblad. Som redaktør for bladet ble ansatt Edvard Imsdahl. Han fungerer fremdeles.

Forbundets trykkeri var de første årene installert i Lervik på Stord. Det besto av en settemaskin og en liten presse for håndkraft, så noen nevneverdig produksjon utover ukebladet kunne det ikke godt bli tale om. Imsdahl var både redaktør, setter, trykker og ekspeditør. I 1913 ble trykkeriet flyttet til Bergen, og det ble vedtatt å utvide virksomheten til også å omfatte lærebøker og skjønnlitteratur. En fikk da anskaffet elektrisk presse. Fra 1914 fikk trykkeriet et statsbidrag på 1200 kroner. Men først da statsbidraget i 1921 ble forhøyet til 6000 kroner, kunne det komme virkelig fart i arbeidet. Da ble Vilhelm Johansen, knyttet til det som assistent, og han ble senere trykkeriets leder. Det er trykt en lang rekke lærebøker til statens blindeskoler, ikke så lite av skjønnlitteratur, bøker av mer belærende innhold og noter. Som kulturfaktor i vårt

blindesaksarbeid har Norges Blindeforbunds blad- og trykkerivirksomhet vært av stor betydning.

Siden 1912 har Norges Blindeforbund sendt ut et månedsblad i svarttrykk, «Blindesaken», som opplysnings- og propagandaorgan for blindesakens seende venner. Bladet ble de to første årene redigert av organist Geburg Aasland og siden av redaktør Imsdahl helt til han fra nyttår 1946 av helbredshensyn måtte gi opp denne del av sitt arbeid. Siden har bladet vært redigert av Evald Bendiksen som også tidligere hadde fungert periodevis under Imsdahls sykdomsforfall. Bladet har hatt stor betydning ikke minst for de hjelpeforeninger som våre lokalforbund etter hvert har fått mange av. Mange av bladets artikler har i årenes løp vært tatt opp i dagspressen, noe som i høy grad har økt bladets betydning som opplysnings- og propagandaorgan.

En annen viktig oppgave som straks ble tatt opp, var reisesekretærvirksomheten. Daværende formann i Vestlandske Blindeforbund, organist i Skånevik, Tarald Hjelmtveit, ble ansatt som reisesekretær. Han begynte sin virksomhet med å presentere blindeorganisasjonen offentlig ved et foredrag i Nobelinstiuttets festsal i Oslo bare et par uker etter Trondheims-møtet og fikk foretrede for H. M. Kongen. I skriv av 10. november 1909 meddelte hoffmarskalken at H. M. Kongen stilte seg som Norges Blindeforbunds beskytter, og at D.D. M. M. Kongen og Dronningen ville gi forbundet et årlig bidrag. Hjelmtveit fortsatte som reisesekretær til 1919 og gjorde på mange vis et banebrytende arbeid og bereiste landet «fra Vesterhavet til Kjølens rand, fra Nordishavet til Kristiansand». Ved personlig samvær med folk og gjennom en lang rekke foredrag skaffet han saken mange venner. Så langt han kunne få anledning til det, besøkte han de blinde på deres hjemsteder, ga dem nye impulser og skapte håp og livsmot. Siden Hjelmtveit sluttet i 1919, har reisesekretærvirksomheten mer og mer glidd over til lokalforbundene. Men det skal en ikke gå nærmere inn på her.

Den første portonedsettelse for blindeskrift oppnådde Norges Blindeforbund med Ot. prp. nr. 25 1913. Senere er portoen ytterligere nedsatt til dels ved internasjonale postbestemmelser slik at en nå også kan sende blindeskrift til utlandet for 3 øre pr. kg eller del derav.

I 1912 begynte Norges Blindeforbund å arbeide for å få i stand et Norges Blinderegister. Det var Norges Blindeforbunds sekretær gjennom en lang årrekke, øyenlege H. G. Dethloff,

Bergen, som sto i brodden for dette tiltaket. Han ledet arbeidet helt til 1935 da forbundets sekretariat ble overført til Jessnes til formannen som hittil også er forbundets forretningsfører. For vårt blindesaksarbeid har registeret fått stadig større betydning både praktisk og mer vitenskapelig. Men økonomiske hensyn har gjort at en ikke har kunnet skaffe tilstrekkelig arbeidshjelp, og siden dr. Dethloff måtte trekke seg tilbake som sekretær, har også mangelen på sakkyndig bistand gjort seg ganske sterkt gjeldende. Det er likevel samlet et verdifullt materiale, og etter at forbundet høsten 1946 kom i samarbeid med øyenlege J. C. Holst, Oslo, har en det beste håp om at også den vitenskapelige side ved vårt registerarbeid kan bli helt utnyttet.

Norges Blindeforbunds barnehjem «Østafor», Jessheim.

I samarbeid med Norges Blindeforbund åpnet «Norsk Forening til Fremme av Forsorg for Barn» i april 1924 et hjem for blinde barn under skolepliktsalderen, Østafor, Jessheim. Det var forutsetningen at Norges Blindeforbund skulle overta hjemmet så snart dets økonomiske stilling ble sterk nok til det, idet «Norsk Forening til Fremme av Forsorg for Barn» tok seg av denne oppgaven rent midlertidig i påvente av at forholdene skulle gjøre det mulig å starte det Barnevernsakademi som var foreningens egentlige formål. Ved stor imøtekommenhet fra Bryn-Halden & Nitedals Tændstikfabrik ble barnehjem-

mets økonomi etter hvert trygget ved salget av Blinde Barns Fyrstikker slik at Norges Blindeforbund kunne overta barnehjemmet fra nyttår 1935. Da kom det også større fart i fyrstikksalget. Hjelmtveit ble ansatt som sekretær for barnehjemmet, og med god hjelp fra dagspressen gikk både Norges Blindeforbund og lokalforbundene sterkt inn for å øke salget. Da fyrstikkfabrikken i 1940 gikk over til å selge «Hjelpestikker», idet barnehjemmet Østafor fremdeles skulle ha førsterett til å få sine driftsutgifter dekket av overskuddet, hadde den ene øres overpris pr. eske hjulpet Norges Blindeforbund til både å drive barnehjemmet og å legge opp et reservefond på ca. 100 000 kroner. At barnehjemmet har løst en betydningsfull oppgave har en blant annet fått bevis for i mange uttalelser fra blindeskolen om at de barna som kom fra Østafor, skilte seg fordelaktig ut. Det er i og for seg naturlig nok at mange hjem ikke har den rette forståelse av hva det kreves for å gi et blindt barn den riktige oppdragelse og utvikling. Noen er for redde for å slippe barna til, og andre har av økonomiske grunner ikke anledning til å ofre den nødvendige tid på å utvikle dem og hjelpe dem til rette. I begge tilfelle blir resultatet at barna kommer til skolen lite utviklet og til dels direkte forsømt. Den største vanskelighet med å få utnyttet barnehjemmet effektivt har vært å få oversikt over de blinde barna slik at den begrensede plassen kunne bli utnyttet for dem som trengte det mest. Norges Blindeforbund har gjentatte ganger bedt statsmaktene om å innføre offentlig meldeplikt for blinde barn så snart blindheten kan konstateres. Men statsmaktene har ikke kunnet finne noe hensiktsmessig organ til å sette en slik meldeplikt i verk.

I 1935 ble Hjelmtveit også ansatt som Norges Blindeforbunds arbeidskonsulent. Hans hovedoppgave skulle være å finne passende arbeid for de blinde i den alminnelige industri, og gjennom sitt personkjennskap til de blinde søke anbrakt de folk som i hvert enkelt tilfelle måtte forutsettes være skikket til det foreliggende arbeid. Men han skulle også hjelpe de blinde med råd og dåd i de forskjelligste praktiske spørsmål. I førkrigsårene hadde industrien stort sett overskudd på faglært arbeidskraft. Men det lyktes likevel arbeidskonsulenten å skaffe plass for et halvt snes blinde. Den alminnelige mangel på arbeidskraft etter frigjøringen har selvsagt gjort konsulentens oppgave langt lettere. Over 40 blinde har nå, 1947, industriarbeid med gjennomgående god fortjeneste. Deres arbeidsgivere er tilfreds med dem, og arbeidskameratene er hyg-

gelige og forståelsesfulle. Det kunne sikkert vært skaffet plass til mange flere hvis ikke den rådende husnød hadde gjort det umulig å flytte blinde fra landet til byer og industrisentrer. Når resultatet har vært så bra, skyldes det sikkert i høy grad arbeidskonsulentens personkjennskap. Han har alltid lagt stor vekt på å få rette mann på rette plass.

Spør en så hvordan Norges Blindeforbund har løst sine oppgaver og hevdet sin stilling overfor de offentlige myndigheter, så tør en nok si at stillingen har forandret seg. Da Stortinget i 1910 ga den første bevilgningen til ukebladet «Norges Blinde», ble det uttrykkelig nevnt i premissene at en fant å kunne gå med på bevilgningen *til tross for at redaktøren var blind.* Den videre utvikling av blad- og trykkerivirksomheten er det tidligere gjort rede for, og til en ytterligere belysning av forholdet skal det her bare anføres noen få eksempler.

I 1916 tok forbundet opp spørsmålet om å få staten til å betale erstatning for at størsteparten av godseier Tonning Owesens legat til beste for blinde i det nordenfjelske Norge ble nyttet til å bygge Dalen off. skole for blinde. Siden budsjettåret 1921—22 har staten årlig bevilget 15 000 kroner til praktisk blindesaksarbeid i det nordenfjelske Norge.

I 1925 gjennomførte Stortinget en ordning som skilte barne- og yrkesskolen for blinde helt fra hverandre. Tidligere hadde en barneskoler både i Oslo og Trondheim, og til Dalen var også knyttet yrkesskolen for konfirmerte gutter og menn som ble blinde som voksne. Ved omordningen ble det barneskole for hele landet på Dalen, og yrkesskolen ble flyttet til Oslo. Saken vakte stor stri, og det er ikke for mye sagt at det var Norges Blindeforbund som la det tyngste lodd i vektskålen for den nye ordningen.

I de årene staten delte ut bidrag av Pengelotteriets overskudd, fikk Norges Blindeforbund i alt 150 000 kroner av disse pengene. Det ble grunnlaget til Norges Blindeforbunds driftsfond og også til vesentlig hjelp for lokalforbundene.

For budsjetterminen 1933—34 fikk Norges Blindeforbund av nødsmidler bevilget 10 000 kroner til bekjempelse av arbeidsløsheten blant blinde. Med litt varierende beløp har denne bevilgningen vært gitt årlig og nyttet gjennom lokalforbundenes utsalg som arbeidslønn til deres vanskeligst stilte leverandører.

For budsjetterminen 1947—48 har Stortinget bevilget 150 000 kroner til utjamningstilskott til blinde håndverkere og øket produksjon ved en gross-salg.

Men den av Norges Blindeforbunds aksjoner som har fått størst betydning for de enkelte blinde, er likevel blindetrygden. Med skriv til Sosialdepartementet av 7. juli 1935 søkte Norges Blindeforbund om at det måtte bli innført en blindhetserstatning i likhet med den som året før var vedtatt i Sverige. Alt i juli samme år tilsatte departementet en sosialkomité med byrettsdommer Inge Debes som formann, og med denne komitéen hadde Norges Blindeforbund stadig og god kontakt. Resultatet ble Midlertidig lov om hjelp til blinde og vanføre av 16. juli 1936. Etter denne loven fikk alle blinde som fylte lovens krav, en statshjelp på 360 kroner pr. år for dem som bor på landet og 480 kroner for dem som bor i by. Fra 1. juli 1946 er beløpene forhøyet til henholdsvis 600 kroner og 720 kroner. For gjennomføringen av denne saken hadde Norges Blinderegister stor betydning. Ved hjelp av det kunne en i søknaden gi opplysninger som hele tiden har vist seg å svare til det virkelige forhold, noe som sikkert har bidratt vesentlig til å styrke forbundets posisjon. I alt er det nå innvilget blindetrygd til ca. 1400, og trygden utgår nå til godt og vel 1200. Det at de blinde på denne måten fikk en fast årlig inntekt, har for mange av dem blitt et økonomisk ryggstød av stor betydning for deres selvhjelpskamp.

Norges Blindeforbunds styre besto opprinnelig av to fra hvert lokalforbund, formannen og et medlem valgt av årsmøtene. Til representantskapet velger hvert av lokalforbundene tre medlemmer, og representantmøte skal etter loven holdes hvert annet år.

På landsmøtet i Bergen 1921 ble forsøksvis innført den ordning at representantmøtet utenom de seks styremedlemmer velger en formann, og styret fikk da syv medlemmer. Ordningen ble lovfestet i 1938.

Trykkerivirksomheten.

EDVARD IMSDAHL

Norges Blindeforbunds Trykkeri ble opprettet 1909 og har til oppgave å trykke blad, bøker og noter for blinde. Her blir ukebladet «Norges Blinde» med tilleggene «Kristelig Månedsblad for Blinde» og «Vi Kvinner» trykt. Likeså det litterære tidsskriftet «Verden og vi».

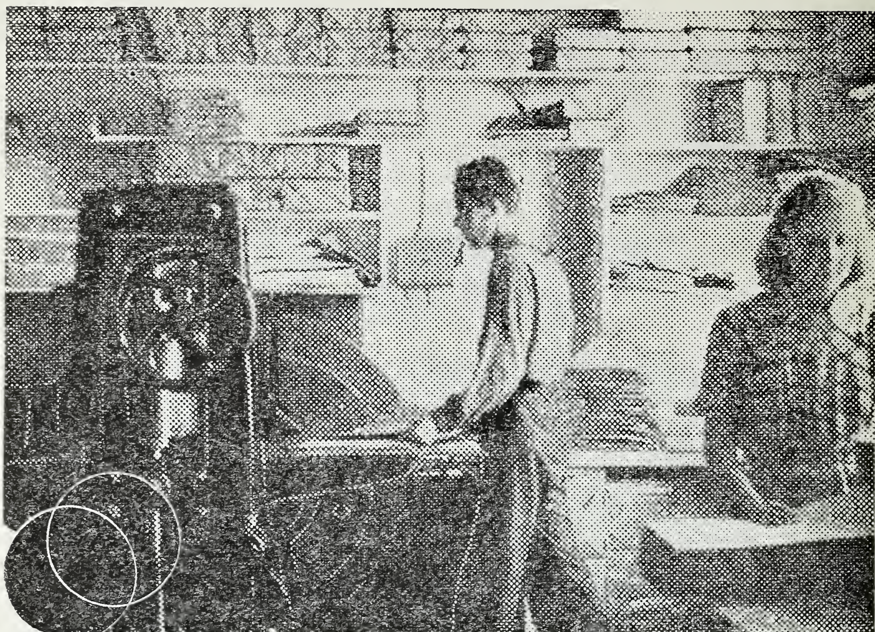
Av bøker er blant annet sendt ut leseverker, lærebøker i norsk, regning, matematikk, stenografi, handelsfag, historie, geografi, naturfag og religion, lære-, lese- og ordbøker i fremmede språk, fortellinger, skuespill, diktsamlinger, sangbøker, reiseskildringer, belærende småhefter av mange slags, blindesakslitteratur osv. Dessuten lærebøker i praktiske fag som hus- og matstell, kvinnelig håndarbeid, møbeltapetsering, hagebruk, hønse- og kaninhold m. v.

Ganske meget noter er trykt for orgel, piano, fiolin og sang, deriblant flere store verker. Noen arbeider av musikkpedagogisk art er også trykt.

Siden 1928 har trykkeriet en notestereotyperingsavdeling i Trondheim og siden 1941 i Oslo en avdeling vesentlig for oppsetting av lære- og lesebøker.

Alt blir trykt i Bergen. Det er reliefftrykk, den såkalte punktskrift, som nyttes. Punktskriften, som de blinde lett kan lese med fingrene, ble oppfunnet i 1825 av den blinde franskmann Louis Braille, «de blindes Gutenberg». Systemet, som nå brukes verden over, er i all sin enkelhet så genialt at tekst og noter kan settes på de samme maskinene, og det kan nyttes både i skrift og trykk.

I trykkeriets lokaler har «Norges Blinde», som er organ for Norges Blindeforbund, og «Blindesaken», månedsblad for de blindes venner, sin redaksjon og ekspedisjon. I 1940 ble Vilhelm Johansen (ansatt i bedriften 1921) trykkerileder og siden 1942 også forretningsfører. Helt fra starten i 1909 og

Norges Blindeforbunds trykkeri, Bergen.

til 1942 innehadde doktor H. G. Dethloff forretningsførerstillingen. Redaktør av «Norges Blinde» har fra grunnleggingen i 1909 vært Edvard Imsdahl, som fra 1914 til 1946 også redigerte «Blindesaken». Til 1940 var han dessuten trykkerileder. Nåværende redaktør av «Blindesaken» er Evald Bendiksen.

Trykkeriet eies og drives av landsorganisasjonen Norges Blindeforbund. Formann siden 1921 har vært forretningsfører Alf Arnesen, Jessnes. Til sin blad- og trykkerivirksomhet har forbundet et årlig statsbidrag på 9000 kroner (statsbidraget er fra 1. juli 1947 forhøyet til 12 000 kroner), og fra trykkeriet får statens blindeskoler sine lærebøker.

Foreningsvirksomheten.

REISESEKRETÆR, PASTOR OVERVOLL

Foreningsvirksomheten danner det viktigste økonomiske grunnlag for blindesaksarbeidet. Gjennom foreningene blir tusenvis av seende mennesker rundt om i landet aktivt med i arbeidet for de blinde. I hver kommune bør det være minst én blindesaksforening. Å sette opp noen generelle regler for hvordan en forening skal arbeide er meget vanskelig, idet forholdene på de forskjellige steder er ganske ulike, og arbeidsformen bestemmes også i noen grad av medlemmenes innstilling og forutsetninger.

Det kan imidlertid her være på sin plass å gjengi de normallover som er satt opp for blindesaksforeningenes arbeid, da disse lover samtidig kan tjene som rettesnor for arbeidet.

Normallover for blindesaksforeninger.

1. .... (foreningens navn) er en hjelpeforening tilsluttet ...... Blindeforbund. Dens oppgave er å støtte forbundet praktisk og økonomisk i arbeidet for å hjelpe de blinde.

2. Medlem av .... blindesaksforening kan enhver kvinne og mann bli, som melder seg til styret og betaler årskontingenten som er fastsatt til kr. ....

3. Foreningen holder som regel møte én gang i måneden. Møter i sommermånedene kan likevel sløyfes eller erstattes med en utflukt.

4. På foreningens årsmøte som holdes hvert år i .... (månedens navn) velges formann, varaformann, sekretær, kasserer og 5. styremedlem samt 2 varamenn til styret og en revisor. (Her kan en om ønskelig godt ha bestemmelse om at styremedlemmene blir stående i 2 år, slik at ene året står varaformann og sekretær for valg og det andre året kasserer og 5. styremedlem.)

5. Stemmeberettigede ved valgene er bare tilstedeværende medlemmer av foreningen.

6. Minst én gang i året arrangerer foreningen en basar eller et annet større offentlig arrangement for blindesaken (når ikke særlige hindringer umuliggjør dette). For slike tilstellinger kan der velges en basar- eller arrangementskomité.

7. De midler foreningen får inn sendes minst én gang årlig inn til Blindeforbundet, idet en tilbakeholder et mindre beløp til trygging av foreningens fortsatte drift.

8. Oppløsning av foreningen kan bare skje ved to tredjedels flertall, og kassabeholdningen skal da i sin helhet tilfalle Blindeforbundet.

Foreningsmøtene.

For å få størst mulig stabilitet i arbeidet er det viktig at hver forening holder regelmessige månedsmøter, slik som de ovenfor siterte normallover forutsetter. Disse møter kan holdes enten på et mindre lokale eller på omgang hos medlemmene. Det siste synes å være det vanligste på landsbygda, mens det første praktiseres mest i byene. En kan naturligvis ikke stille for store krav til underholdningen på slike foreningsmøter. De er jo å betrakte som arbeidsmøter for blindesaken, men de bør legges slik an at det samtidig blir litt av studiesirkelpreget over dem, idet medlemmene etter hvert søker å skaffe seg grundigere kjennskap til de blindes forhold og blindesaken i sin helhet. Det er sikkert riktig som mange har sagt at jo mer en lærer blindesaken å kjenne, jo mer glad blir en i den. Det er derfor meget viktig at medlemmene på hvert møte får høre litt om arbeidet.

Det kan for eksempel skje ved at en gjør til regel å lese opp en eller flere artikler fra månedsbladet «Blindesaken» eller andre publikasjoner om blindesak som forbundet måtte sende ut. Blindeforbundets årsberetning bør også bli lest høyt i foreningene, da denne gir en ganske fyldig framstilling av de forskjellige arbeidsgrener som forbundet driver med og et inntrykk av den framgang som kan spores fra år til år.

På hvert møte bør det foretas en utlodning av noen smågevinster, som etter tur blir gitt til dette formål av foreningens medlemmer. Flere foreninger har også håndskrevne aviser, noe som kan bidra sterkt til å gi møtene et festlig preg. Framfor alt er det viktig at disse møtene er preget av god kameratånd og glødende interesse for blindesaken og vilje til innsats for å oppnå større resultater. De månedlige samvær skal også bidra til å styrke foreningsbevisstheten, og dette betyr igjen overmåte mye for tiltaksviljen og initiativet.

Årlig storarrangement.

En blindesaksforening bør helst avholde en basar hvert år, og den bør om mulig vare i flere dager. En vel planlagt basar er nok framleis på de fleste steder den beste og sikreste innsamlingsform. Men grundig planlegging må det til. Her er det svært viktig at a l l e medlemmer hjelper til, så det ikke blir en altfor stor arbeidsbyrde på en eller noen ganske få. Basarer kan avholdes enten i forsamlingslokaler, hvor en da må skaffe til veie en del underholdning om kveldene, eller de kan holdes i forretninger eller andre små og lett tilgjengelige lokaler, som da i tilfelle holdes åpne både formiddag og ettermiddag i den tid basaren varer. I byene synes basarer i mindre forretningslokaler å bli mer og mer vanlig nå etter hvert, men det er vanskelig her å gi noen bestemte råd. En må finne ut hva som høver best med forholdene på det enkelte sted. Det er selvsagt også andre former for stor-arrangement som en forening med fordel kan bruke, som tombola, lotteri, aftenunderholdning, fest med utlodning etc. Også disse krever en grundig forberedelse om de skal kunne gi gode resultater. Ved utlodninger i forbindelse med større fester eller aftenunderholdninger bør en ha minst 5—6 gevinster og gjerne noe som er litt verdi i. Det er også svært viktig at de store tilstellinger blir kunngjort så godt som det lar seg gjøre. Det lønner seg alltid å ofre litt på reklamen, både når det gjelder avisannonser og plakater. Når det gjelder avisreklamen, bør en sørge for at det kommer inn notiser i tekstspaltene, for det vil en alltid kunne få inn når en averterer. Plakatene bør fortrinnsvis være trykt, men en kan også med fordel nytte plakater som er tegnet.

Det er viktig at programmet blir lagt slik an at det kan påregne interesse fra det brede lag av publikum. Mange steder lar det seg nok gjøre å få ungdommer til å syne fram små skuespill, sketsjer o. l., og barna synes også ofte være både flinke og villige til å skape små festlige programposter. Arrangementskonkurransen er stor og følbar overalt i vår tid, men de blinde kan alltid regne med en good-will fra publikums side, som en må søke utnyttet til beste for deres sak.

Blindes uke og «Høstblomst»-salget.

Hver høst arrangeres Blindes uke over hele landet. Det som i særlig grad gir denne uken dens preg er salget av de blindes «Høstblomst», som etter hvert er blitt så kjent og populær, at en nærmere omtale av den sikkert er overflødig. Men en god

organisasjon av salget må til, skal resultatet bli det beste. Særlig er det viktig at hver forening sikrer seg et tilstrekkelig antall selgere, så blomsten derved kan bli budt fram for de fleste mennesker på stedet. Skolene pleier ellers å stille seg meget velvillige når det gjelder å yte våre foreninger hjelp i omsetningen av «Høstblomsten», og våre lærere og skolebarn fortjener stor takk og anerkjennelse for velvillig hjelp. Blindes uke pleier også på andre måter å stå i blindesakens tegn, med tallrike basarer og andre offentlige tilstellinger, og gjennom presse og kringkasting blir det gjerne på forskjellig vis slått til lyd for de blindes sak.

En slik landsaksjon som Blindes uke er, stimulerer utvilsomt alle venner av blindesaken til resultatrik innsats. Det skal være et løft i flokk som hvert år fører vår sak et stykke videre fram.

Andre oppgaver.

Ovenfor har vi trukket opp retningslinjene for blindesaksforeningenes arbeid for å trygge det økonomiske grunnlag for blindesaken. Det er utvilsomt også på mange andre måter foreningene kan bli til hjelp for de blinde og blindeforbundet. De kan således ofte danne et kjærkomment bindeledd mellom forbundet og den enkelte blinde, skaffe fyldige opplysninger om blinde som forbundet ikke tidligere har hatt kjennskap til, rapportere tilfelle av nyblinde, og formidle forbundets hjelp til enkelte blinde i tilfelle hvor dette er hensiktsmessig.

Foreningene vil sikkert utvilsomt kunne gjøre mye for å øke tilgangen på arbeid for blinde innenfor ymse yrkesgrener og bidra til å skaffe øket omsetning for deres arbeidsprodukter. Foreningene skal til enhver tid representere den våkne samvittighet overfor de blinde og derved være med og føre utviklingen i den riktige retning, så stadig flere og flere blinde kan leve en menneskeverdig og lykkelig tilværelse.

Etterskrift.

I skriv fra formannen i Norges Blindeforbund datert 31. oktober 1946 fikk underskrevne i oppdrag «å utarbeide en veiledning for våre propagandister».

Nemnda kom sammen på Ø.B.s kontor 15. desember samme år for å drøfte den oppgave den hadde fått og for å planlegge arbeidet.

Når materialet nå foreligger vil vi få lov til å takke dem som har hjulpet oss med arbeidet.

Vi har den tro at dette tiltak vil bære frukt for blindesaken i Norge.

Bergen, Trondheim, Oslo januar 1948.

Evald Bendiksen. *Th. Nergaard.* *Ragnv. Overvoll.*

Innhold.